

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ
МЕДИЦИНИ ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ ІМЕНІ С.З. ГИЖИЦЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА
КАФЕДРА ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній рівень «Магістр»

на тему: **«Вплив податкового обліку на
формування фінансової звітності у
приватному підприємстві «XXXXX»
Львівського району Львівської області**

**Виконала: студентка 2 курсу, групи Оп – 71з
Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
МЕЛЬНИЧУК М. В.**

(Прізвище та ініціали)

Керівник: д.е.н., професор ГНАТИШИН Л. Б.

(Прізвище та ініціали)

Рецензент:

(Прізвище та ініціали)

Львів 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ
МЕДИЦИНИ ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ ІМЕНІ С.З. ГЖИЦЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА
КАФЕДРА ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ**

Освітній ступень «**Магістр**»

Спеціальність **071 Облік і оподаткування**
(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____
(підпис)

д.е.н., професор Гнатишин Л.Б.
(звання, ступінь, прізвище та ініціали)

«17» березня 2025 року

З А В Д А Н Н Я
на кваліфікаційну роботу студенту

МЕЛЬНИЧУК МАРІЇ ВОЛОДИМИРІВНОЇ

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи «Вплив податкового обліку на формування фінансової звітності у приватному підприємстві «XXXXX» Львівського району Львівської області»

Керівник роботи ГНАТИШИН Л.Б., д.е.н., професор
(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджена наказом ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького від «14» березня 2025 року № 194-4

2. Термін здачі студентом закінченої кваліфікаційної роботи до «05» грудня 2025 року

3. Вихідні дані для дипломної роботи: нормативно-правові та літературні джерела за темою роботи, дані аналітичного та синтетичного обліку, річна фінансова та статистична звітність досліджуваного підприємства, Інтернет-джерела, методичні рекомендації

4. Зміст дипломної роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи податкового обліку та його впливу на фінансову звітність

1.1. Економічна сутність податкового обліку та його місце в системі обліку підприємства

1.2. Нормативно-правове регулювання податкового обліку в Україні

1.3. Взаємозв'язок податкового та фінансового обліку: теоретичні підходи та наукові дискусії

РОЗДІЛ 2. Організація та стан податкового обліку у приватному підприємстві «XXXXX»

- 2.1. Організаційно-економічна характеристика ПП «XXXXXX»
 2.2. Особливості ведення податкового обліку на підприємстві
 2.3 Вплив податкового обліку на формування показників фінансової звітності ПП «XXXXXX»
 2.4. Виявлення проблем та недоліків у системі обліку та звітності підприємства
 РОЗДІЛ 3. Шляхи вдосконалення податкового обліку та підвищення достовірності фінансової звітності
 3.1. Напрями удосконалення податкового обліку на підприємстві
 3.2. Розробка пропозицій щодо оптимізації формування фінансової звітності
 3.3. Перспективи розвитку податкового обліку в умовах цифровізації та змін податкового законодавства України
ВИСНОВКОКИ І ПРОПОЗИЦІЇ
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
ДОДАТКИ

5. Перелік графічного матеріалу: таблиці, схеми, рисунки

6. Дата видачі завдання «17» березня 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи
1.	Отримання завдання. Вивчення рекомендованої літератури по темі КР. Написання аналітичного огляду. Вивчення об'єкту. Аналіз існуючого стану (складання програми; написання пояснювальної записки; підготовка картографічних матеріалів для дипломної роботи).	01.04.25- 31.05.25
2.	Розробка перспективного рішення та його обґрунтування (написання перспективної частини; виготовлення планової основи для основного варіанту роботи).	01.06.25- 30.07.25
3.	Розробка та обґрунтування пропозицій щодо реалізації роботи.	01.08.25- 30.09.25
4.	Кінцеве оформлення дипломної роботи (здача пояснювальної записки керівнику КР; виправлення його зауважень; здача КР на рецензування; кінцеве оформлення ілюстративних матеріалів, таблиць).	01.10.25- 30.10.25
5.	Підготовка до захисту в ЕК. Пробний захист на випускній кафедрі (написання доповіді й погодження її з керівником ДР; виправлення зауважень у графічній частині).	01.11.25- 08.12.25

Студент _____
 (підпис)

МЕЛЬНИЧУК М. В.
 (прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи) _____
 (підпис)

ГНАТИНИН Л.Б.
 (прізвище та ініціали)

УДК 657.1:336.225

«Вплив податкового обліку на формування фінансової звітності у приватному підприємстві «XXXXXX» Львівського району Львівської області»
Мельничук М.В. – Кваліфікаційна робота. Кафедра обліку і оподаткування. – Львів, Львівський НУВМБТ імені С.З. Гжицького, 2025.

63 с. текстової частини, 3 рисунки, 13 таблиць, 46 літературних джерел.

Текстова частина включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел.

У першому розділі розкривається економічна сутність податкового обліку, та його місце в системі обліку підприємства. Проводиться аналіз нормативно - правового врегулювання податкового обліку в Україні. А також розглядається взаємозв'язок податкового та фінансового обліків.

У другому розділі здійснено аналіз особливості ведення податкового обліку на досліджуваному підприємстві, досліджено вплив податкового обліку на формування фінансової звітності приватного підприємства «XXXXXX». Окрім цього описано виявлені проблеми та недоліки у системі обліку та звітності підприємства.

Третій розділ присвячений розробці шляхів вдосконалення податкового обліку та підвищенню достовірності фінансової звітності.

Основні напрацювання теоретичного та практичного характеру узагальнено у вигляді висновків та пропозицій щодо вдосконалення предмету дослідження. Пропозиції із вдосконалення можуть бути впроваджені в облікову практику досліджуваного приватного підприємства.

АНОТАЦІЯ

У роботі здійснено системний підхід до аналізу наукових думок щодо впливу податкового обліку на формування фінансової звітності у приватному підприємстві «XXXXX» Львівського району Львівської. Обґрунтовано і запропоновано шляхи удосконалення податкового обліку на досліджуваному підприємстві. Описано перспективи розвитку податкового обліку в умовах цифровізації та змін податкового законодавства України. Результати дослідження можуть бути використані бухгалтером підприємств для вдосконалення внутрішніх систем обліку, а також для розробки облікової політики, яка б враховувала вимоги як фінансового, так і податкового законодавства.

Ключові слова: податковий облік, фінансовий облік, податки, фінансова звітність, доходи діяльності, витрати діяльності, податкова звітність.

SUMMARY

The paper systematically approaches the analysis of scientific opinions regarding the impact of tax accounting on the formation of financial statements at the private enterprise "Dukat" located in the Lviv district of the Lviv region. Ways to improve tax accounting at the researched enterprise have been substantiated and proposed. The prospects for the development of tax accounting in the context of digitalization and changes in the tax legislation of Ukraine are described. The results of the study can be used by the enterprises' accountant to improve internal accounting systems, as well as to develop an accounting policy that would take into account the requirements of both financial and tax legislation.

Keywords: tax accounting, financial accounting, taxes, financial statements, operating income, operating expenses, tax reporting.

ЗМІСТ

	стор
ВСТУП.....	6
1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ ТА ЙОГО ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ ЗВІТНІСТЬ	9
1.1. Економічна сутність податкового обліку та його місце в системі обліку підприємства.....	9
1.2. Нормативно-правове регулювання податкового обліку в Україні.....	19
1.3. Взаємозв'язок податкового та фінансового обліку: теоретичні підходи та наукові дискусії	27
ОРГАНІЗАЦІЯ ТА СТАН ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ У	
2. ПРИВАТНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	
«XXXXXX».....	30
2.1. Організаційно-економічна характеристика ПП «XXXXXX».....	30
2.2. Особливості ведення податкового обліку на підприємстві	37
Вплив податкового обліку на формування показників фінансової звітності ПП «XXXXXX» та виявлення проблем та недоліків у	
2.3. системі обліку та звітності підприємства	43
.....	
3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ ТА ПІДВИЩЕННЯ ДОСТОВІРНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	51
3.1. Напрями удосконалення податкового обліку на підприємстві	51
3.2. Розробка пропозицій щодо оптимізації формування фінансової звітності	58
3.3. Перспективи розвитку податкового обліку в умовах цифровізації та змін податкового законодавства України.....	66
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72

ВСТУП

Актуальність теми. У теперішніх умовах господарювання система податкового обліку відіграє важливу роль для ефективного управління підприємством. Від правильності та точності його ведення залежить точність показників фінансової звітності, своєчасність розрахунків із бюджетом, а також фінансова стабільність підприємства. Приватне підприємство «XXXXXX» не є винятком, і правильність ведення податкового і бухгалтерського обліку на пряму впливає на правильність формування його фінансової звітності.

Дані фінансової звітності є основними джерелами інформації для аналізу фінансового стану підприємства. Податковий облік є невід’ємною складовою загальної системи бухгалтерського обліку, адже його основна мета це забезпечити вчасне, повне та правильне визначення податкових зобов’язань і витрат підприємства. Реформування податкової системи України, гармонізація облікової політики з міжнародними стандартами, постійні зміни у податковому законодавстві породжує необхідність глибокого аналізу впливу податкового обліку на фінансову звітність. У таких умовах бухгалтер має не лише правильно відображати господарські операції, але й забезпечувати узгодженість між вимогами податкового законодавства та принципами бухгалтерського обліку. Актуальність теми полягає в тому, що ефективна організація податкового обліку є гарантією правильності фінансової звітності, оптимізації податкових платежів та підвищення фінансової стійкості підприємства. Особливо це важливо для приватних підприємств, які, як правило, мають обмежені ресурси та багато в чому залежать від результатів фінансово-господарської діяльності. При тому бухгалтер повинен взяти до уваги, що добросовісне виконання його обов’язків на пряму впливає на процес формування доходів підприємства на якому він працює.

Мета і завдання дослідження. Мета дипломної роботи полягає у дослідженні теоретичних і практичних сторін взаємозв'язку між податковим обліком і фінансовою звітністю, а також визначення напрямів удосконалення податкового обліку на прикладі приватного підприємства «XXXXX». Для досягнення поставленої мети у роботі передбачено вирішення таких основних завдань:

1. розкрити економічну сутність податкового обліку та його місце у системі бухгалтерського обліку;
2. дослідити нормативно-правову базу, що регулює податковий облік і складання фінансової звітності в Україні;
3. проаналізувати вплив податкового обліку на формування фінансових результатів та показників фінансової звітності підприємства;
4. виявити проблеми та розбіжності між податковим і бухгалтерським обліком;
5. виявити проблеми та недоліки у системі обліку та звітності підприємства;
6. запропонувати напрями вдосконалення організації податкового обліку для забезпечення достовірності фінансової звітності;
7. розробити пропозицій щодо оптимізації формування фінансової звітності;
8. розглянути перспективи розвитку податкового обліку в умовах цифровізації та змін податкового законодавства України

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес ведення податкового обліку у приватному підприємстві «XXXXX». Предметом дослідження є вплив системи податкового обліку на показники фінансової звітності ПП «XXXXX».

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувались загальнонаукові методи, зокрема: діалектичний для розкриття сутності податкового обліку; метод порівняльного аналізу — для виявлення розбіжностей між фінансовим та податковим обліком; метод статистичного аналізу — для оцінки динаміки фінансових показників ПП «XXXXX».

Теоретичною та методологічною основою дослідження є праці українських та закордонних вчених з питань обліку доходів від операційної діяльності, законодавчі та нормативні акти з питань бухгалтерського обліку та економічної політики, програмні документи та постанови уряду, інструкції та методичні матеріали. У кваліфікаційній роботі використано дані обліку та звітності приватного підприємства «XXXXXX». Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання розроблених рекомендацій для удосконалення облікової політики та підвищення достовірності фінансової звітності на підприємствах приватного сектору.

Наукова новизна роботи полягає у поглибленому теоретично-методичному обґрунтуванні взаємозв'язку між податковим обліком та процесом формування показників фінансової звітності в умовах сучасних вимог законодавства України та практики ведення обліку на приватних підприємствах.

У межах дослідження: уточнено сутність і роль податкового обліку як інструмента формування достовірних та релевантних даних для фінансової звітності, з урахуванням нових регуляторних змін у податковій сфері. Удосконалено підхід до класифікації різниць між фінансовим та податковим обліком, для об'єктивнішої оцінки їхнього впливу на фінансові результати підприємства. Розроблено аналітичну модель оцінювання податкових різниць, що дає можливість визначати рівень впливу податкових коригувань на ключові показники фінансової звітності. Запропоновано методичні рекомендації щодо оптимізації взаємодії реєстрів податкового та бухгалтерського обліку для забезпечення узгодженості даних та мінімізації помилок під час формування фінансової звітності. Поглиблено теоретичні знання щодо впливу податкової політики підприємства на якість фінансової звітності, зокрема на правильність оцінки доходів, витрат, фінансового результату та податкових зобов'язань. **Практичне значення роботи** полягає у можливості використання сформованих методичних підходів та рекомендацій для підвищення

ефективності податкового обліку і покращення якості фінансової звітності приватного підприємства.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ ТА ЙОГО ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ ЗВІТНІСТЬ

1.1. Економічна сутність податкового обліку та його місце в системі обліку підприємства

У сучасній українській економічній науці та практиці податковий та фінансовий облік розглядаються як дві взаємопов'язані, але різні підсистеми єдиної системи бухгалтерського обліку підприємства. Для початку пропоную розглянути спільні риси. Спільність цих підсистем є фундаментальною, оскільки вони виникають з одного джерела інформації. Спільними є :опис та наукове обґрунтування; єдина первинна документація: обидва види обліку використовують однакові первинні документи (накладні, акти, банківські виписки) як підставу для відображення господарських операцій. До прикладу , для відображення вартості придбаних товарів і ПДВ, що входить до цієї вартості, використовується одна і та сама накладна. Наступною спільною рисою є системність та безперервність. Облік ведеться безперервно з моменту створення підприємства, а також використовує метод подвійного запису та принцип нарахування. Ще однією спільною рисою є єдиний об'єкт обліку, а саме майнові та фінансові ресурси підприємства (основні засоби, запаси, доходи, витрати). Деякі науковці (наприклад, А. В. Бризгалін у розглядають податкового обліку як систему збору, фіксації та обробки господарської інформації, що, по суті, є загальною функцією для будь-якого бухгалтерського обліку. Інші називають його підсистемою бухгалтерського обліку, що прямо вказує на їхню спільну природу.[31]

Але окрім спільних рис податковий та фінансовий облік мають також і відмінні риси. Зокрема це різні цілі та регулювання. Відмінні риси подані в таблицях 1.1 та 1.2.

Таблиця 1.1

Критерії відмінності рис між фінансовим та податковим обліком

Критерій	Фінансовий Облік	Податковий Облік
Основна Мета	Надання достовірної та повної інформації про фінансовий стан, результати діяльності та грошові потоки підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам (власникам, інвесторам, кредиторам, менеджменту).	Визначення податкової бази для коректного нарахування та своєчасної сплати податкових зобов'язань до бюджету.
Регуляторна База	Національні стандарти (НП(С)БО) або Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) .	Податковий кодекс України (ПКУ) та підзаконні акти ДПС.
Ключовий Принцип	Принцип нарахування (Accrual basis) та принцип відповідності (Matching Principle).	Залежить від конкретного податку: метод нарахування (для податку на прибуток, ПДВ) або касовий метод (для деяких податків ФОП).
Основний Звіт	Фінансова звітність (Баланс, Звіт про прибутки та збитки, Звіт про рух коштів тощо).	Податкові декларації (Декларація з податку на прибуток, Декларація з ПДВ, Декларація з єдиного податку).

Джерело: власна розробка автора

З наведених таблиць випливає, що фінансовий облік пріорітетно відображає економічну сутність операцій, тоді як податковий облік за пріоритети ставить слідкувати за формальним вимогам законодавства для коректного розрахунку податків

Таблиця 1.2

Показники відмінності фінансового і податкового обліку

Показник	Фінансовий Облік	Податковий Облік
Визнання Доходів	Визнаються, коли економічні вигоди ймовірно надійдуть, а сума може бути достовірно оцінена (зазвичай при передачі контролю або наданні послуг).	Загалом слідує бухгалтерському обліку, але може вимагати коригувань для високодохідних платників.
Формування Витрат	Визнаються одночасно з пов'язаними доходами (принцип відповідності), або у період їх виникнення (залежно від типу витрат).	Не всі витрати, визнані у фінансовому обліку, дозволено включати до податкових витрат (наприклад, деякі види штрафів, благодійна допомога понад ліміт).
Коригування фінансового результату	Не застосовується.	Високодохідні платники (понад 40 млн грн доходу) зобов'язані здійснювати податкові різниці (наприклад, щодо амортизації, резервів, фінансових операцій),

Показник	Фінансовий Облік	Податковий Облік
		коригуючи бухгалтерський фінансовий результат.

Джерело: власна розробка автора

Цей процес відображення різниць є методологічною суттю податкового обліку у його взаємодії з фінансовим обліком.

Податковий облік як самостійний вид господарського обліку почав застосовуватись з 1 липня 1997 року після набуття чинності Закону України "Про внесення змін до Закону України 'Про оподаткування прибутку підприємств'" від 22 травня 1997 року. У цьому законі вперше з'явився такий термін як "податковий облік" та були визначені основні правила його ведення, зокрема, реєстрація валових витрат та доходів, а також визначення прибутку для оподаткування. Крім цього, податковий облік згадується й у Законі "Про податок на додану вартість" від 3 квітня 1997 року, який набрав чинності 1 жовтня 1997 року. Проте в обох вищезазначених законах відсутнє чітке визначення саме терміну "податковий облік". Це стало причиною для довготривалих суперечок серед практиків бухгалтерського обліку України та науковців щодо доцільності застосування самого терміну. Одні дослідники вважають, що замість словосполучення "податковий облік" доречніше використовувати термін "податкові розрахунки", які є частиною загального бухгалтерського обліку. Інші ж фахівці наполягають на тому, що податковий облік є окремим видом бухгалтерського обліку; а також ще через те, що цей термін закріплений у законодавстві України, він має бути визнаний і юридично також. До 1997 року суттєвих розбіжностей між визначенням об'єктів оподаткування за даними бухгалтерського обліку і податкового законодавства не існувало. Доволі багато економістів запевняють, що податковий облік охоплює розрахунки з бюджетом за податком на додану вартість (ПДВ), податком на прибуток, єдиним податком, а також розрахунки

з Пенсійним фондом та органами соціального страхування щодо відповідних нарахувань і утримань із заробітної плати.[32]

Відповідно до Закону України "Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетом та державними цільовими фондами", Пенсійний фонд і органи соціального страхування належать до контролюючих органів, а розрахунки з ними прирівнюються до розрахунків з бюджетом. Водночас деякі економісти вважають, що податковий облік повинен охоплювати лише розрахунки з бюджетом за податком на прибуток та ПДВ, оскільки саме за цими двома податками спостерігаються значні розбіжності у визначенні об'єктів оподаткування.[32]

Українські вчені такі як Королук Т., Краузе О. у своїх працях наводять таке твердження щодо податкового обліку: [27]

«Податковий облік як важливий інструмент фінансового регулювання відіграє ключову роль у взаєминах між державою та суб'єктами господарювання. Його значення особливо зростає в умовах фінансової нестабільності, реформування податкової системи та пошуку ефективних механізмів наповнення державного бюджету без надмірного тиску на бізнес.» Погоджуючись з науковцями, хочу додати, що у сучасних умовах податковий облік набув не тільки облікового, а ще й і контролюючого значення у кращому функціонуванні підприємства. Так як податковий і бухгалтерський облік є основою для формування податкової звітності, аналізу податкового навантаження та розрахунку податкових зобов'язань. Податковий облік тісно пов'язаний із бухгалтерським обліком, проте має декілька специфічних особливостей. Зокрема таких, як ведення податкового обліку відбувається на підставі норм Податкового кодексу України, які не завжди відповідають принципам та правилам, закладеним у системі бухгалтерського обліку. Внаслідок цього часто виникає необхідність у веденні окремих реєстрів, облікових форм або вирахування показників, що призводить до дублювання інформації, збільшення витрат часу та ресурсів. Податковий облік - це система

збору, реєстрації, узагальнення та зберігання інформації про господарські операції, необхідна для правильного обчислення податкової бази та суми податків [31; 32].

Мета податкового обліку полягає у формуванні даних, які відповідають вимогам податкових органів для перевірки діяльності підприємства [11].

Податковий облік ведеться шляхом суцільного, безперервного й документального обліку господарських операцій, пов'язаних з обчисленням податкової бази для конкретного податку [6].

Також це облік включає визначення підходів до обчислення податків (ПДВ, податку на прибуток), нарахування амортизації у податковому обліку, та взаємодію з контролюючими органами [26; 27].

Податковий облік має трирівневу структуру яка подана у табл. 1.3 [12]:

Таблиця 1.3

Трирівнева структура податкового обліку

Рівень Обліку	Призначення	Типові Приклади
1. Рівень Первинних Облікових Документів	Фіксація факту здійснення господарської операції (юридична основа обліку).	Рахунок-фактура, накладна, акт виконаних робіт, банківська виписка, касові ордери.
2.Рівень Податкових Регістрів	Систематизація, групування та розрахунок показників для визначення податкової бази (облікові інструменти).	Реєстри обліку податкових різниць, витрат, доходів, реєстри ПН (наприклад, для формування податкового кредиту/зобов'язань).
3. Рівень Податкової Звітності	Фінальне відображення обчислених податкових	Декларація з податку на прибуток, Декларація з ПДВ, Декларація платника єдиного

Рівень Обліку	Призначення	Типові Приклади
	зобов'язань перед державою (офіційна фіскальна звітність).	податку.

Джерело: Власна розробка автора

Ведення податкового обліку охоплює низку рутинних та аналітичних завдань [13], зокрема таких як: документальне забезпечення, складання звітності, аналіз та звірка документів, контроль за нарахуванням та сплатою податків.

Детально пропоную розглянути таке завдання як контроль за нарахуванням та сплатою податків.

Контроль у сфері оподаткування здійснюється на двох рівнях: внутрішній контроль (самим підприємством) та зовнішній контроль (державою).

Внутрішній податковий контроль є частиною загальної системи управління підприємством і спрямований на запобігання помилкам, порушенням та мінімізацію ризиків [18]. Пропоную розглянути основні функції податкового контролю. Насамперед це контроль за своєчасністю подання податкової звітності та сплати відповідних платежів до бюджету. Він може здійснюватись завдяки періодичній перевірці правильності заповнення декларацій, моніторингу змін податкового законодавства [19], перевірці контрагентів на етапі укладення договорів та постійний моніторинг їхнього податкового режиму [3]. Також контроль може здійснюватись завдяки розробці та дотриманні коректно налаштованої податкової політики [2].

Окрім внутрішнього податкового контролю, надважливе значення відіграє зовнішній податковий контроль, який здійснюється на державному рівні.

Податковий контроль — це система заходів, що вживаються контролюючими органами (ДПС) з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів [4].

Виокремлюють наступні способи здійснення податкового контролю (згідно зі ст. 62 ПКУ) [2.1, 2.5, 2.6]:

- ✓ Ведення обліку платників податків.
- ✓ Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності контролюючих органів.
- ✓ Проведення перевірок та звірок.
- ✓ Види Податкових Перевірок [3.1]

Податкові перевірки вважаються найбільш ефективною формою контролю для виявлення та стягнення недоїмок [30]. Вони є декількох видів : камеральні перевірки, документальні перевірки та фактичні перевірки.

Камеральні перевірки - проводяться в приміщенні контролюючого органу, завжди пов'язані з поданням податкової декларації, присутність платника не є обов'язковою [30]

Документальні перевірки можуть бути виїзними або невиїзними, плановими або позаплановими [35]. Проводяться за місцезнаходженням платника податків або в приміщенні контролюючого органу [40].

Фактичні перевірки проводяться за місцем розташування об'єкта [34].

Контроль за сплатою податків здійснюється податковими органами, які мають право використовувати непрямі методи контролю (оцінка доходів та витрат суб'єкта), за допомогою аналізу даних про банківські рахунки, поїздки за кордон, володіння нерухомістю тощо [34].

Узагальнену схему організації податкового обліку наведено на рис. 1.1

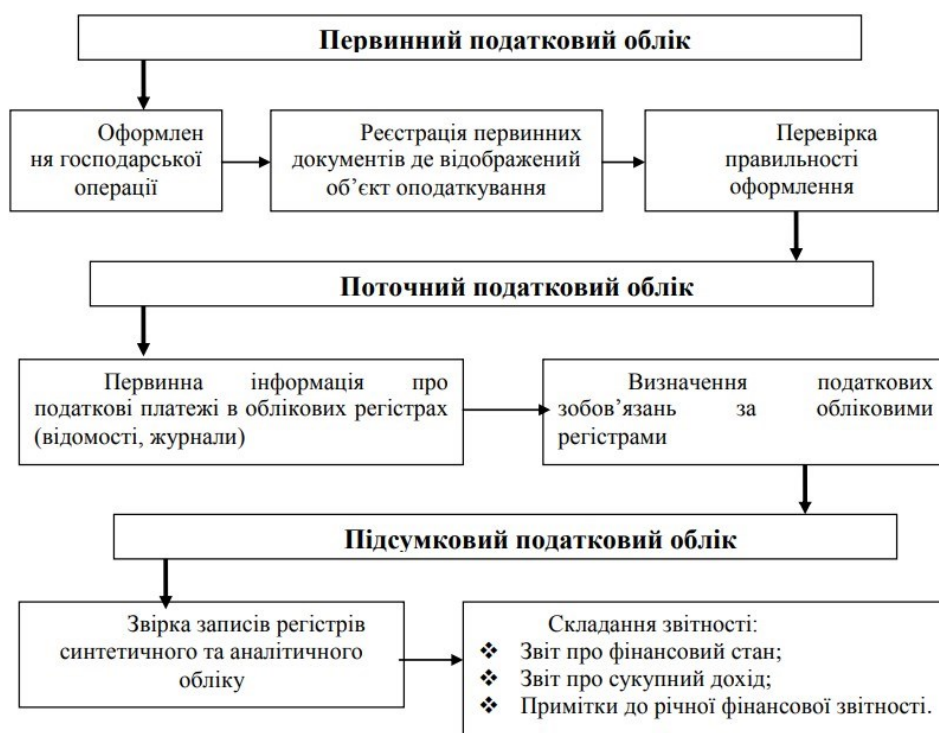

Рис. 1.1. Організація податкового обліку на підприємстві

Джерело: [1]

Податковий облік є важливою складовою загальної системи обліку підприємства, тому що він забезпечує формування необхідної інформації для коректного нарахування та сплати податків відповідно до вимог податкового законодавства. Його економічна сутність полягає у тому щоб відобразити господарські операції з позиції їх податкових наслідків, а це дозволяє правильно визначати об'єкт оподаткування, суму податкових зобов'язань та податкового кредиту, а також сформувати відповідну податкову звітність.[24]

Податковий облік спрямований на адаптацію даних бухгалтерського обліку до вимог податкових норм. Так як податкове законодавство часто відрізняється за підходами до оцінки активів, доходів та витрат, підприємство нерідко змушене вести облік податкових різниць або застосовувати окремі реєстри для цілей оподаткування. Такий підхід дає можливість забезпечити прозорість та обґрунтованість нарахування податків, зменшити ризик штрафних санкцій та сприяє фінансовій стабільності підприємства. У системі обліку підприємства податковий облік виконує кілька важливих функцій. Основні функції податкового обліку подані у табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Основні функції податкового обліку підприємства

№	Функція податкового обліку	Зміст функції
1	Контрольна	Забезпечує перевірку правильності здійснення господарських операцій з точки зору оподаткування та дотримання вимог чинного податкового законодавства.
2	Інформаційна	Формує достовірні дані для складання податкової звітності (декларацій з ПДВ, податку на прибуток, єдиного податку та інших обов'язкових платежів).
3	Регулююча	Впливає на фінансові результати підприємства шляхом коригування показників бухгалтерського обліку на податкові різниці та дотримання специфічних податкових правил.
4	Аналітична	Дозволяє оцінювати податкове навантаження, прогнозувати податкові платежі та формувати ефективну податкову політику підприємства.

Джерело: [1]

Місце податкового обліку в системі обліку визначається його тісним взаємозв'язком з бухгалтерським та управлінським обліком. Він ґрунтується на даних бухгалтерського обліку, але адаптує їх відповідно до податкових вимог. Якщо дивитись на нього з погляду управління, то податковий облік забезпечує керівництву інформацію для прийняття рішень щодо оптимізації податкових витрат, вибору системи оподаткування та формування облікової політики.

Процес постановки охоплює декілька важливих етапів, які забезпечують його ефективність і відповідність специфіці бізнесу. Першим етапом хотіла б виділити аналіз поточної ситуації та потреб підприємства.

На цьому етапі визначають фактори, що впливають на формування облікової політики, зокрема такі як : форма власності, організаційно-правова форма, система оподаткування, види й обсяги діяльності, технічне забезпечення тощо. Окрім цього оцінюється стан наявної звітності, документообігу та внутрішніх процесів. Також виявляються проблемні зони оптимізації взаємодії систем бухгалтерського обліку й обліку для цілей

оподаткування на промислових підприємствах в Україні відображені в працях таких науковців та вчених як: В.С. Ленъ [1], Г.Б. Назарової [2], О.А. Кушніренка [2], Ю.А. Литвина [2], М.С. Пушкаря [2] та ін. Теорії і практики управлінського обліку й аналізу присвятили свої роботи зарубіжні вчені: К. Друрі, Х. Зігвард, З. Майер, Р. Манн, Л. Рідер, Дж. Рис, Дж.Г. Сігел, Дж. Фостер, Глобальні та національні проблеми економіки 923 П. Фрідман, Ч.Т. Хорнгрен, Дж.К. Шим, Р. Ентоні та ін. Необхідний баланс для вироблення теоретичних концепцій методології обліку для цілей оподаткування створюють роботи провідних західних теоретиків: Ж. Рішара, Е. Райса, Б. Нідлза та ін..

Незважаючи на те що вищезгадані вчені у своїх роботах заторкають широкий спектр питань, пов'язаних із системою обліку й аналізу для цілей оподаткування, мінливі економічні процеси викликають усе більше нових проблем, а вони в свою чергу вимагають узагальнення і вивчення накопиченого як українського так і міжнародного досвіду. Таким чином, недостатня розробленість методологічних і методичних підходів, проблеми, що виникають під час організації та ведення обліку й оцінки для цілей оподаткування, відсутність концепції управлінського обліку податкових зобов'язань зумовлюють актуальність дослідження в даному напрямі, формуються пріоритетні завдання для подальшого вдосконалення обліку.

1.2. Нормативно-правове регулювання податкового обліку в Україні

В Україні податковий облік та облік фінансових результатів на підприємстві, зокрема і на будівельному також, регулюється нормативно-правовим полем. [5]

Нормативно-правове регулювання податкового обліку є ключовим елементом системи оподаткування підприємства і формує жорсткі рамки для

визначення податкових зобов'язань. На відміну від фінансового обліку, який значною мірою ґрунтується на професійному судженні та економічній сутності (регулюється НП(С)БО та МСФЗ), податковий облік має виключно законодавчу природу та регулюється ієрархічною системою нормативно-правових актів.

Ця система регулювання виступає гарантом фіскальної функції держави та забезпечує єдиний порядок нарахування, сплати та контролю податків по всій території України.

Конституція України визначає фундаментальні засади оподаткування, зокрема, що кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом. Це встановлює принцип виключного права закону на встановлення та скасування податків.[34]

Податковий кодекс України (далі :ПКУ). є головним, системоутворюючим документом у сфері податкового обліку. ПКУ встановлює вичерпний перелік податків та зборів, їхні ставки, порядок їхнього обчислення та сплати, а також права та обов'язки платників податків та контролюючих органів.[32] Саме ПКУ регламентує:

- порядок визначення об'єкта оподаткування (зокрема, фінансового результату до оподаткування);
- механізм застосування податкових різниць для коригування фінансового результату, отриманого за правилами бухгалтерського обліку;
- методологію ведення обліку окремих податків (наприклад, податку на додану вартість).

Хоча ПКУ і є кодифікованим актом, його норми тісно переплітаються з іншим законодавством, що впливає на формування податкової бази.

Для початку, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». є ключовим, оскільки він визначає, що основою для податкового обліку податку на прибуток є фінансовий результат, сформований за правилами бухгалтерського обліку. Це підтверджує, що податковий облік в Україні є похідним від фінансового. Інші закони регулюють специфічні аспекти

господарської діяльності, які мають податкові наслідки (наприклад, Закони про зовнішньоекономічну діяльність, про валюту і валютні операції, які впливають на курсові різниці).[34]

На третьому рівні ієрархії знаходяться акти, які деталізують застосування податкового законодавства. Вони не можуть суперечити ПКУ, але є обов'язковими для виконання.

Зокрема пропоную розглянути Постанови Кабінету Міністрів України (КМУ)., адже вони регулюють загальні процедури, пов'язані з податковою політикою та бюджетним процесом.

Також важливими є накази Міністерства фінансів України (МФУ). Вони встановлюють уніфіковані форми податкової звітності (декларації, розрахунки), а також порядок їхнього заповнення та подання. Ці накази є критично важливими для практичної реалізації податкового обліку.

Важливу роль у регулюванні податкового обліку відіграють міжнародні договори, які набули чинності в Україні.

В першу чергу хочу звернути увагу на міжнародні договори про уникнення подвійного оподаткування. Вони мають пріоритет над нормами ПКУ, якщо міжнародним договором встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені Кодексом. [40]

Мінфін затверджує національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(С)БО), які є основою для ведення бухгалтерського обліку, дані якого використовуються для податкових цілей. Також видає накази, що стосуються обліку.

ДПС України видає накази та листи роз'яснювального характеру, які деталізують порядок застосування податкового законодавства на практиці. Офіційну інформацію можна знайти на сайті Державної податкової служби.

Взаємозв'язок між бухгалтерським та податковим обліком є ключовим: платники податку на прибуток підприємств визначають свій фінансовий

результат за правилами бухгалтерського обліку, а потім коригують його на податкові різниці, передбачені ПКУ.

Нормативна база з обліку податку на додану вартість (ПДВ) в Україні є частиною загального податкового законодавства і також ґрунтується на Податковому кодексі України (ПКУ).

Основними нормативно-правовими актами, що регулюють облік та адміністрування ПДВ, є:

1. Податковий кодекс України (ПКУ)

Розділ V ПКУ є ключовим документом, який повністю присвячений податку на додану вартість. Він визначає:

Платників ПДВ (статті 180-183); об'єкт оподаткування (стаття 185) — операції з постачання товарів, послуг, імпорту та експорту; базу оподаткування (стаття 188); ставки податку (стаття 193) — основна ставка 20%, нульова ставка для експорту тощо; дату виникнення податкових зобов'язань та податкового кредиту (статті 187, 198); порядок реєстрації та анулювання реєстрації платників ПДВ; порядок складання податкових накладних та їх реєстрації в Єдиному реєстрі податкових накладних (ЄРПН) (стаття 201); систему електронного адміністрування ПДВ (СЕА ПДВ) (стаття 200-1); актуальний текст Податкового кодексу України доступний на офіційному вебпорталі Верховної Ради України.[34]

Для виконання положень ПКУ Міністерство фінансів України та Державна податкова служба України розробили низку важливих документів а саме:

Постанова КМУ від 29.12.2010 № 1246 «Про затвердження Порядку ведення Єдиного реєстру податкових накладних» регулює технічні аспекти реєстрації податкових накладних та розрахунків коригування в ЄРПН.

Наказ Мінфіну від 31.12.2015 № 1307 «Про затвердження форми податкової накладної та Порядку заповнення податкової накладної» встановлює уніфіковану форму основного документа ПДВ-обліку та правила її заповнення.

Наказ Мінфіну від 28.01.2016 № 21 «Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість» визначає форму декларації з ПДВ та інструкції щодо її заповнення та подання до контролюючих органів.

Наказ Мінфіну від 22.09.2015 № 841 «Про затвердження Порядку ведення Реєстру заяв про повернення суми бюджетного відшкодування та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства доходів і зборів України від 14 січня 2014 року № 10» регулює процедуру отримання бюджетного відшкодування ПДВ.

Державна податкова служба регулярно надає індивідуальні податкові консультації (ІПК) та узагальнюючі податкові консультації, а також інформаційні листи, які допомагають платникам податків правильно застосовувати норми ПКУ на практиці.

Офіційна інформація та актуальні роз'яснення ДПС України публікуються на їхньому офіційному вебпорталі за посиланням tax.gov.ua.

В Україні відбувається масштабний процес оновлення системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі, яка здійснюється з урахуванням вимог міжнародних стандартів, зокрема з фокусом на євроінтеграційні зобов'язання.

Згідно з положеннями Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» [26], юридичні особи отримують право на подання облікової, фінансової, бухгалтерської, розрахункової та аудиторської звітності, а також інших документів, що вимагаються чинним законодавством, у паперовій та/або електронній формі протягом трьох місяців після припинення або скасування воєнного стану або стану війни, охоплюючи весь період, протягом якого звітність не подавалася. Варто зазначити, що протягом всього періоду воєнного стану та стану війни, а також у тримісячний період після їх завершення, юридичні особи не підлягають санкціям за неналежне чи

несвоєчасне подання звітності. В умовах адаптації системи бухгалтерського обліку державного сектору до викликів надзвичайних обставин особливо важливим є продовження виконання положень Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року [36]. Незважаючи на надзвичайні умови воєнного стану, зазначені реформаторські заходи залишаються критично необхідними для підвищення якості фінансового управління державними фінансами, що в свою чергу сприяє зміцненню економічної стабільності. У контексті попередніх етапів реформ, що реалізовувалися в період виконання заходів, визначених Стратегією модернізації бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007–2015 роки [36], в Україні було здійснено імплементацію міжнародних стандартів бухгалтерського обліку для державного сектору через розробку національних стандартів на їхній основі. Це дозволило запровадити метод нарахування для визнання доходів, витрат, капіталу, активів та зобов'язань суб'єктів державного сектору. Сучасна система бухгалтерського обліку, що направлена на Євроінтеграцію побудована на засадах методу нарахування, забезпечує об'єктивне відображення інформації про діяльність суб'єктів державного сектору, оскільки вона фіксує реальні доходи, витрати, активи, пасиви та капітал, а не лише рух касових потоків. Така система значною мірою сприяє посиленню підзвітності, прозорості та виявленню потенційних ризиків в управлінні державними фінансами. Водночас, незважаючи на численні переваги модернізованої системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі, в умовах воєнного стану вона не здатна забезпечити повноцінне формування усієї інформації, необхідної для обґрунтування управлінських рішень на макрорівні [39]. Зокрема, це стосується визначення необхідних обсягів міжнародної фінансової допомоги, оцінки вартості державних активів, які можуть бути використані як застава для отримання кредитів від міжнародних фінансових організацій, а також при аналізі зовнішньої та внутрішньої заборгованості держави. Зазначену

інформацію можна отримати через вибіркове узагальнення даних з різних джерел, таких як статистика, звітність головних розпорядників бюджетних коштів, оперативний облік тощо. Однак, через відсутність стандартизованої методології узагальнення, якість таких відомостей не може бути гарантована.

Усі громадяни щорічно подають до податкових інспекцій за місцем проживання декларації про свій майновий стан та доходи за минулий рік у порядку, встановленому законом.»

Центральний нормативний акт, який комплексно регулює систему оподаткування та порядок ведення податкового обліку. Податковий кодекс України (ПКУ) визначає наступні принципи:

- систему податків та зборів в Україні;
- порядок визначення об'єктів оподаткування;
- правила формування доходів і витрат платника податків;
- вимоги до ведення податкових реєстрів;
- порядок складання та подання податкової звітності;
- відповідальність за порушення податкового законодавства.

Особливе значення для податкового обліку мають такі розділи ПКУ:

- Розділ I «Загальні положення» – принципи податкового законодавства.
- Розділ III «Податок на прибуток підприємств» – правила визначення фінансового результату та коригувань.
- Розділ V «Податок на додану вартість» – порядок ведення ПДВ-обліку, складання податкових накладних.
- Розділ XIV «Спрощена система оподаткування» – регулювання діяльності ФОП та підприємств-спрощенців.

Окрім вище перерахованого на податковий облік впливають такі Закони України: Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Він визначає методологію фінансового обліку, на основі якого формується податковий облік. Зокрема, фінансові показники є базою для розрахунку

податку на прибуток (за принципом «бухгалтерський фін. результат $\pm$ податкові різниці»).

Закон «Про електронні документи та електронний документообіг», а також Закон «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» — регулюють запровадження електронної форми ведення податкового обліку, ЕЦП та подання звітності. Закон «Про державну податкову службу України» визначає повноваження податкових органів у сфері контролю за правильністю ведення обліку та сплати податків.

Наступний пункт що впливає на формування податкового обліку це підзаконні нормативні акти. Зокрема Постанови Кабінету Міністрів України, що регламентують: порядок реєстрації платників податків; правила функціонування електронного кабінету платника; процедури адміністрування окремих податків.

Наприклад такі як:

- Порядок ведення Єдиного реєстру податкових накладних;
- Порядок електронного адміністрування ПДВ.

Ще одним важливим пунктом що впливає на податковий облік є Накази Міністерства фінансів України. Вони містять інструктивно-методичні матеріали щодо ведення податкового обліку.

Найважливішими з них хочу зазначити такі :

- Наказ МФУ щодо форми та порядку заповнення податкової декларації з податку на прибуток;
- Наказ про затвердження форм податкової накладної та розрахунку коригування (ПДВ);
- Порядки ведення реєстрів та формування електронної звітності.

Окрім цього Державна Податкова Служба (ДПС) надає роз'яснення щодо застосування норм податкового обліку.

Хоча консультації не мають сили закону, вони є важливим джерелом тлумачення, допомагають підприємствам уникати помилок і правильно вести облік.

Також для підприємств, що звітують за МСФЗ, важливими є IFRS (МСФЗ) адже вони регулюють формування фінансових показників, впливають на податковий облік через визначення фін. результату.

Внутрішні документи підприємства теж відіграють важливу роль у формуванні податкового обліку.

До внутрішньої нормативної бази податкового обліку належать:

- наказ про облікову політику;
- графік документообігу;
- форми внутрішніх реєстрів;
- посадові інструкції бухгалтерів.

Вони забезпечують практичну реалізацію норм законодавства в обліковій системі підприємства.

Таким чином, нормативно-правове поле податкового обліку є багаторівневим і жорстко централізованим, а Податковий кодекс України виступає його головним регулятором, що забезпечує виконання фіскальної функції держави. При цьому ефективна організація податкового обліку на підприємстві, як на прикладі ПП «XXXXXX», вимагає постійного моніторингу не лише ПКУ, але й усіх підзаконних актів, що деталізують його норми.

1.3. Взаємозв'язок податкового та фінансового обліку: теоретичні підходи та наукові дискусії

У сучасних умовах господарювання одним із ключових напрямів діяльності підприємства є ведення обліку, який забезпечує достовірну інформацію для управлінських, фінансових та податкових рішень. Важливою складовою цього процесу виступає взаємозв'язок між фінансовим та

податковим обліком, адже обидва види обліку ґрунтуються на спільній інформаційній базі, проте мають різну мету, регуляторні засади та методологічні підходи.

Фінансовий облік орієнтований на формування об'єктивної інформації про фінансовий стан і результати діяльності підприємства для широкого кола користувачів -- інвесторів, кредиторів, власників, державних органів. Його методологія визначається міжнародними (МСФЗ) або національними стандартами бухгалтерського обліку (П(С)БО).[38]

Податковий облік, натомість, спрямований на правильне визначення об'єктів оподаткування та сум податкових зобов'язань перед бюджетом. Його основу становить податкове законодавство, яке часто встановлює спеціальні правила визнання доходів, витрат та формування бази оподаткування, що можуть відрізнятися від бухгалтерських принципів.

Таким чином, між цими двома системами існує функціональна взаємозалежність: фінансовий облік є джерелом даних для податкового, а податковий -- чинником, що впливає на побудову облікової політики підприємства.

Опрацьовуючи наукову літературу хотіла б виділити три основні підходи до розуміння взаємозв'язку фінансового і податкового обліку[40]:

1. Інтегрований підхід -- передбачає єдність системи обліку, коли податкові показники формуються безпосередньо на основі даних фінансового обліку з незначними коригуваннями. Такий підхід характерний для країн з високим рівнем гармонізації бухгалтерського та податкового законодавства (наприклад, у більшості країн ЄС).

2. Паралельний підхід -- ґрунтується на веденні двох самостійних систем обліку: фінансової та податкової, із застосуванням різних принципів і навіть різних реєстрів. Він дозволяє точніше враховувати специфіку податкових вимог, але ускладнює облікову роботу.

3. Змішаний підхід -- передбачає певний компроміс між двома попередніми моделями: облік ведеться на основі фінансових даних, але з деталізацією і коригуванням для цілей оподаткування.

Для України характерна саме змішана модель, оскільки підприємства спершу формують облікові показники за стандартами бухгалтерського обліку, а вже потім здійснюють податкові коригування відповідно до вимог Податкового кодексу.

Науковці дискутують щодо оптимального рівня інтеграції фінансового та податкового обліку. Основні напрями дискусій:

- проблема подвійної інтерпретації доходів і витрат. Фінансовий облік визнає дохід при його нарахуванні, тоді як податковий -- при його фактичному отриманні або у момент, визначений законом. Це призводить до виникнення тимчасових податкових різниць.

- Питання гармонізації стандартів. Частина дослідників (наприклад, українські економісти Швець, Бутин, Левицька) вважає, що податкове законодавство має максимально спиратися на принципи бухгалтерського обліку. Інші (зокрема, Шмиголь, Глущенко) вважають, що excessive harmonization обмежує фіскальні інтереси держави.

- Вплив на якість фінансової звітності. Залежність бухгалтерського обліку від податкових вимог може призвести до спотворення економічної сутності показників, що знижує довіру інвесторів та партнерів.

- Перспективи цифровізації . Запровадження електронного документообігу, автоматизованих систем обліку та аналітики даних створює передумови для більшої прозорості і часткової уніфікації вимог фінансового та податкового обліку.

Роз'яснення та узагальнюючі податкові консультації від Державної податкової служби також є важливою частиною правозастосовчої практики.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА СТАН ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ У ПРИВАТНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ «XXXXXX»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ПП «XXXXXX»

Приватне підприємство «XXXXXX» є суб'єктом господарювання, що функціонує на умовах приватної форми власності та здійснює свою діяльність відповідно до вимог чинного законодавства України. Підприємство створене з метою отримання прибутку шляхом здійснення господарсько-виробничої, торговельної чи іншої економічної діяльності, визначеної його статутом.[3]

Пропоную познайомитись з підприємством на основі загальних відомостей про нього.

Повне найменування: Приватне підприємство «XXXXXX».

Організаційно-правова форма: приватне підприємство.

Форма власності: приватна.

Керівник підприємства: директор.

Місце знаходження: (Україна, **1, Львівська обл., Пустомитівський р-н, село Муроване, ВУЛИЦЯ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ, будинок **, квартира **)

Рік створення: 1996

Основний види діяльності згідно з КВЕД:

○43.91 Покрівельні роботи

Інші:

46.90 Неспеціалізована оптова торгівля

71.12 Діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах

41.20 Будівництво житлових і нежитлових будівель

Місія ПП «XXXXX» полягає у наданні споживачам високоякісних послуг, підвищенні конкурентоспроможності на ринку та досягненні стабільного фінансового результату.

Стратегічні цілі підприємства :

- зміцнення ринкових позицій завдяки розширенню асортименту послуг;
- впровадження сучасних методів управління та автоматизації облікових процесів;
- забезпечення ефективного використання трудових і матеріальних ресурсів;
- підвищення прибутковості діяльності.

Основні напрями господарювання :

- надання послуг, а саме покрівельні роботи, діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах та інших.
- виконання виробничих операцій;
- співпраця з постачальниками та контрагентами на договірній основі.

ПП «XXXXX» має лінійно-функціональну організаційну структуру, яка забезпечує ефективне управління підприємством та чіткий розподіл повноважень.

До складу структури підприємства входять:

- директор підприємства;
- бухгалтерія (бухгалтер);
- виробничий відділ
- відділ кадрів
- робітники

Організаційна структура підприємства забезпечує взаємодію всіх підрозділів та сприяє раціональному використанню ресурсів. ПП «XXXXX» характеризується стабільним трудовим колективом та раціональною чисельністю працівників. Підприємство проводить підвищення кваліфікації

працівників, що позитивно впливає на продуктивність праці та якість надання послуг.

Матеріально-технічна база ПП «XXXXXX» включає: адміністративні та виробничі приміщення; сучасне обладнання та оргтехніку; транспортні засоби; складські та логістичні потужності.

Наявна інфраструктура дозволяє забезпечити безперебійний процес діяльності та виконання зобов'язань перед клієнтами.

Організаційно-економічна характеристика обов'язково включає аналіз основних фінансових показників. Таких як :обсяг реалізації послуг; прибуток (валовий, операційний, чистий); рентабельність діяльності; структура активів і капіталу; показники ліквідності та фінансової стійкості; податкове навантаження та рівень витрат. Зі спостережень під час дослідження можна сказати , що підприємство є фінансово стабільним, має позитивну динаміку доходу та зберігає платоспроможність у коротко- та довгостроковій перспективі.

ПП «XXXXXX» співпрацює з різними категоріями контрагентів:

- постачальниками сировини, товарів або матеріалів, а саме :

ПП «Компанія «Моя хата»», ПП «ЛеополісБуд» , ТОВ «Маріо» , ТОВ"АКВАПРОСТІР ЛТД ", "Торгова група " АРС-КЕРАМІКА" Львівський структурний підрозділ, ТОВ «БУДКОМПЛЕКТ – ЛТД», ФОП Каплич О. М., ТОВ «Грейнпласт-Карпати», ТОВ «Компанія "Техно-Дизайн"» , Львівський регіональний відділ продажу ТОВ "АРДОР-ТРЕЙД", ПП "АЗОВ ГАЛИЧИНА", ПП "Декор -Клуб", ПрАТ "ВФ Україна", ТзОВ " СИСТЕМ АЛМАЗ БУД", ТзОВ "Західавіабуд", ТОВ "Мережа магазинів "ДНІПРО -М", ТОВ " АТЕЛЬЄ КЕРАМІКИ", ТОВ " Дніпро Фарба Трейд", ТОВ " РБА БУД" та інші.

- оптовими та роздрібними покупцями , зокрема з ТОВ «Ензим»
- фінансовими установами, а саме з ПриватБанком

Ринок збуту — регіональний

На основі табл. 2.1 пропоную розглянути динаміку вартості наданих послуг з 2022 року по 2025 рік.

Таблиця 2.1

Динаміка вартості наданих послуг ПП «XXXXX» з 2022 року по 2025 рік

Група Робіт	Вид Роботи	Оцінка ціни (2022, грн/м²)	Оцінка ціни (2023, грн/м²)	Оцінка ціни (2024, грн/м²)	Оцінка ціни (2025, грн/м²)
1. Влаштування та монтаж покрівель	Монтаж м'якої покрівлі (рулонні матеріали)	150- 250	250- 400	350- 550	450- 700
	Монтаж металочерепиці/пр офнастилу (робота)	200- 350	350- 550	500- 750	650- 900
	Герметизація та гідроізоляція	180- 300	300- 450	400- 600	550- 800
	Встановлення мансардних вікон (за шт.)	1200- 2000	2000- 3500	3000- 5000	4000- 6500
2. Ремонт та обслуговування	Локальний ремонт покрівлі	250- 400	400- 650	600- 900	800- 1200
	Поточне обслуговування	50-100	80-150	120- 200	150- 250
3. Супутні роботи	Утеплення даху	100- 200	180- 350	300- 500	450- 700
	Монтаж водостічної системи	80-150	150- 250	220- 380	300- 500
	Встановлення снігозатримувачів	60-120	100- 200	180- 300	250- 400

Джерело: [створено автором на основі даних досліджуваного підприємства]

Вказані ціни є вартістю виконання самих робіт (без урахування вартості матеріалів, яка також зростала

На мою думку, саме підвищення оперативності та аналітичності обліку формування оподаткованого прибутку як інструменту інформаційного забезпечення розрахунків із бюджетом по податку на прибуток в даний час є актуальною проблемою в діяльності господарюючих суб'єктів і підлягає висвітленню. Виклад основного матеріалу дослідження. Податкова система в сучасній державі є основою її фінансової політики, від чіткості і раціональної організації якої залежать економічне зростання і потенціал країни, добробут і якість життя населення. Чим стабільніша система оподаткування, тим впевненіше почувається суб'єкт господарювання. Адже він може завчасно та доволі точно розрахувати, який буде фінансовий результат проєкту (угоди, операції) або його діяльність за той чи інший період.[14] Маю підстави стверджувати, що якісний склад системи впливає на порядок її формування, тобто в частині інтеграції її обліково-податкових і контрольних елементів дана система первинна, а етапи її формування – це вторинний процес. Таким чином, обліково-податкова інформаційна система включає набір підсистем фінансового, податкового, управлінського обліку і контролю, які входять до складу єдиного інформаційного простору, що дають змогу досягти мети і вирішувати завдання економічного суб'єкта, у тому числі і щодо податкового планування, прогнозування і контролю податкових ризиків. Прагнення організацій забезпечити конкурентоспроможність своїх товарів і послуг в умовах діючої системи оподаткування спонукає до пошуку збалансованого рівня платежів, за якого оптимізуються інтереси самих організацій та інтереси держави. Існує кілька груп податків, які по-різному впливають на величину фінансових ресурсів підприємства.

Порядок обліку податку на додану вартість визначається правилами його нарахування, встановленими Податковим кодексом України (ПК).

Для бухгалтера це основний нормативний документ, на який варто орієнтуватися.

Згідно з Інструкцією щодо застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій, затвердженою наказом Мініфіну від 30.11.1999 № 29, операції з ПДВ відображаються на таких субрахунках:

- 641 «Розрахунки з податків»
- 643 «Податкові зобов'язання»
- 644 «Податковий кредит»
- 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті»

Для більш детального обліку використовують аналітичні рахунки. Наприклад, субрахунок 641 узагальнює розрахунки за різними податками, тому для ПДВ доцільно створювати окремі аналітичні позиції, такі як 641.1, 641.2, 641.5, 6411, 6412, 6415 тощо. Це допомагає чітко структурувати інформацію та уникати плутанини.

Щоб вести облік коштів на електронному ПДВ-рахунку рекомендують використовувати наступний субрахунок. Субрахунок 315 з'явився після запровадження Системи електронного адміністрування ПДВ (СЕА ПДВ). На ньому відображають кошти, що знаходяться на електронному рахунку з ПДВ, відкритому Казначейством для кожного платника цього податку.

Основні операції за електронним ПДВ-рахунком подані у табл. 2.2.

Субрахунок 315 призначений виключно для обліку коштів на електронному ПДВ-рахунку і не використовується для контролю реєстраційної суми ПДВ.

Податковий кредит виникає у наступних випадках:

- придбання чи виготовлення товарів і послуг;
- придбання необоротних активів;
- отримання оподатковуваних послуг від нерезидента;

- ввезення товарів або необоротних активів на митну територію України, у тому числі за договорами лізингу;
- інші операції, визначені п. 198.1 ПКУ.

Згідно з «правилом першої події» (п. 198.2 ПКУ) відображення ПДВ залежить від того, що відбулося раніше:

- здійснено оплату;
- отримано товари або послуги.

Таблиця 2.2

Основні операції за електронним ПДВ-рахунком

№	Операція	Дт	Кт
1	Перераховано кошти з поточного рахунку на електронний ПДВ-рахунок	315	311
2	Списано узгоджену суму податкових зобов'язань з електронного ПДВ-рахунку	641.1	315
3	Повернено на поточний рахунок кошти з електронного ПДВ-рахунку (бюджетне відшкодування або надлишок)	311	315

Джерело: [створено автором на основі даних досліджуваного підприємства]

Податковий кредит підтверджується зареєстрованою податковою накладною в ЄРПН (крім випадків, передбачених п. 201.11 ПКУ). Якщо накладна не зареєстрована — суму вхідного ПДВ списують на витрати.

Для обліку непідтверджених сум застосовують, наприклад:

- 644.1 «Податковий кредит за авансами»;
- 644.2 «Непідтверджений податковий кредит».

Нумерація та формат субрахунків (із крапкою або без) визначається обліковою політикою підприємства.

2.2. Особливості ведення податкового обліку на підприємстві «XXXXX»

ПДВ і податок на прибуток це основні податки, які визначають систему податкового обліку в досліджуваному підприємстві.

Поняття "первинні документи" регулюється в Україні двома основними нормативними актами: Законом № 996-XIV "Про бухгалтерський облік" (від 1999 р.) та Положенням № 88 (затвердженом Мінфіном у 1995 р. та оновленим у 2022 р.).

Первинний документ -- це запис (письмовий або електронний), що слугує доказом господарської операції, тобто будь-якої дії чи події, яка спричиняє зміни у фінансовій структурі підприємства (активи, зобов'язання, власний капітал).[28]

Наказом Мінфіну від 28 грудня 2022 року, який набув чинності у лютому 2023 року, було змінено ключові аспекти обліку:

1. Суть документа: З визначення первинного документа було вилучено функцію розпорядчого документа (схвалення керівництва). Тепер первинний документ виконує виключно функцію фіксації інформації про вже здійснену операцію.

2. Архівування: Встановлено нові, оновлені строки зберігання первинної документації, які почали діяти з кінця квітня 2023 року.

Первинні документи є фундаментальною юридичною та інформаційною основою системи бухгалтерського обліку. Відповідно до Закону України № 996-XIV "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність" та Положення № 88 Міністерства фінансів, вони слугують для валідації (підтвердження законності) усіх господарських операцій підприємства.

Саме на підставі первинних документів формуються облікові реєстри, які агрегуються у фінансову звітність. Належне оформлення цієї документації забезпечує прозорість економічних процесів, формує доказову базу для контролюючих органів та є необхідною умовою для дотримання вимог щодо публічності фінансової звітності (для суб'єктів, що відповідають встановленим критеріям).

Господарська операція визначається як будь-яка дія або подія, що спричиняє якісні чи кількісні зміни у структурі активів, зобов'язань та власного капіталу суб'єкта господарювання.

Для юридичних осіб: Визначення повністю відповідає чинному законодавству.

Первинна документація, незалежно від формату (паперового чи електронного), має ідентичну юридичну силу та є обов'язковою для відображення фактів господарського життя в офіційній документації.[27]

До категорії первинних документів належать матеріали, що безпосередньо фіксують факт здійснення господарських дій, а не лише наміри. Це гарно показано у табл. 2.3

Таблиця 2.3

Первинні документи, що безпосередньо фіксують факт здійснення господарських дій

Тип документа	Статус та функція	Важливий нюанс
Акт прийому-передачі послуг/робіт	Беззаперечно первинний. Підтверджує факт виконання договірних зобов'язань та споживання послуг.	Фіксує зміну зобов'язань та/або активів.
Товарно-транспортна накладна (ТТН)	Первинний. Документально засвідчує факт передачі (руху) матеріальних цінностей.	Критичний доказ при транспортуванні та перевірках.

Продовження табл. 2.3

Тип документа	Статус та функція	Важливий нюанс
Касові ордери (Прибутковий/Видатковий)	Первинний. Підтверджує фіксацію та рух готівкових коштів через касу підприємства.	Забезпечує контроль касової дисципліни.
Банківська виписка	Первинний. Слугує підставою для обліку операцій по поточних банківських рахунках.	Необхідна для формування регістрів по грошових коштах.
Бухгалтерська довідка	Первинний (службовий). Використовується для коригування облікових помилок або підтвердження складних розрахунків.	Застосовується при відсутності інших форм первинної документації.
Рахунок-фактура	Умовно первинний. Набуває статусу лише після підтвердження оплати (згідно з роз'ясненнями Мінфіну).	Сама по собі є лише пропозицією оплати.
Договір	Не є первинним. Фіксує лише намір сторін.	Не змінює структуру балансу.
Платіжне доручення	Не є первинним. Є інструкцією банку на виконання операції.	Факт операції підтверджує лише банківська виписка.

Джерело: власна розробка автора

Чинне законодавство підтверджує рівноцінність паперової та електронної форм первинних документів, при цьому чітко фокусуючись на відображенні

факту господарської операції. А належне ведення первинної документації є імперативною вимогою законодавства, що забезпечує достовірність, законність та прозорість відображення всіх аспектів господарської діяльності.[[34]

Податковий облік є невід'ємним елементом системи управління підприємством, оскільки забезпечує формування інформації, необхідної для нарахування та сплати податків і зборів відповідно до вимог податкового законодавства. Його особливості безпосередньо впливають на показники фінансової звітності, зокрема на величину доходів, витрат, фінансового результату та зобов'язань підприємства. В умовах адаптації українського облікового середовища до міжнародних стандартів питання взаємозв'язку податкового обліку та фінансової звітності набуває особливої актуальності.

По-перше, податкові різниці, які визначаються згідно з Податковим кодексом України, суттєво впливають на фінансовий результат до оподаткування. Підприємства, що зобов'язані коригувати бухгалтерський фінансовий результат на різниці, формують два паралельні результати: обліковий та податковий. Це призводить до необхідності ведення подвійних аналітичних реєстрів, що відображають постійні та тимчасові різниці, які в подальшому трансформуються у відстрочені податкові активи та зобов'язання. Наявність таких різниць безпосередньо змінює структуру активів і зобов'язань у балансі.[4]

По-друге, методи амортизації основних засобів, дозволені податковим законодавством, часто відрізняються від бухгалтерських методів, визначених НП(С)БО або МСФЗ. Наприклад, застосування податкових груп та мінімальних строків корисного використання може призводити до розбіжностей у сумі амортизаційних відрахувань. Це впливає на показники витрат у звіті про фінансові результати, а отже — і на чистий прибуток підприємства.

По-третє, податковий облік операцій з резервами та забезпеченнями також впливає на фінансову звітність. Податкове законодавство обмежує можливість формування деяких забезпечень (наприклад, забезпечення на оплату відпусток

або гарантійні зобов'язання), що може спричиняти виникнення тимчасових різниць та нарахування відстрочених податкових зобов'язань. Таким чином, обмеження податкового обліку не лише змінюють суму витрат, а й впливають на розмір зобов'язань у балансі.

По-четверте, податкові правила щодо визнання доходів та витрат можуть не збігатися з принципами нарахування та відповідності у фінансовому обліку. Наприклад, у податковому обліку окремі витрати визнаються лише після їх фактичної оплати або за наявності первинних документів встановленої форми. Це може зумовлювати різницю у датах визнання господарських операцій, що впливає на динаміку доходів та витрат у звітному періоді.

Для приватного підприємства, такого як ПП «XXXXXX», взаємозв'язок податкового та бухгалтерського обліку проявляється у необхідності коригування фінансових показників з урахуванням податкових вимог. Зокрема, формування фінансового результату відбувається з огляду на коригування, визначені Податковим кодексом України, що впливає на показник чистого прибутку, рентабельності та податкового навантаження підприємства. Важливим є й те, що податковий облік визначає порядок формування сум податкових зобов'язань, які відображаються у фінансовій звітності, зокрема у розділах «Поточні зобов'язання» та «Витрати».

Взаємозалежність податкового та бухгалтерського обліку потребує ретельної організації та постійного контролю, оскільки помилки у податкових розрахунках можуть призвести до суттєвих викривлень фінансової звітності та негативних наслідків для підприємства.[33] Це гарно показано у табл.2.4

Таблиця 2.4

**Зразок порядку формування сум податкових зобов'язань за
показниками ПП «XXXXX»**

Показник	Бухгалтерський облік, тис. грн	Податкові коригування (+ / -), тис. грн	Податковий фінансовий результат, тис. грн
Дохід від реалізації	5 820	—	5 820
Собівартість реалізованої продукції	4 120	+85 (обмеження по витратах)	4 205
Адміністративні витрати	520	—	520
Витрати на збут	310	—	310
Амортизаційні відрахування	280	-60 (різні строки корисного використання)	220
Фінансовий результат до оподаткування	590	+25	615
Показник	За даними бухобліку	Після податкових коригувань	Відхилення
Чистий дохід, тис. грн	5 820	5 820	0
Витрати, тис. грн	5 230	5 315	+85
Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн	590	615	+25
Чистий прибуток, тис. грн	472	493	+21
Рентабельність продажів, %	8,1%	8,5%	+0,4 п.п.

Джерело: [створено автором на основі даних досліджуваного підприємства]

2.3. Вплив податкового обліку на формування показників фінансової звітності ПП «XXXXX» та виявлення проблем та недоліків у системі обліку та звітності підприємства

Податковий облік є невід’ємним елементом системи управління підприємством, оскільки забезпечує формування інформації, необхідної для нарахування та сплати податків і зборів відповідно до вимог податкового законодавства. Його особливості безпосередньо впливають на показники фінансової звітності, зокрема на величину доходів, витрат, фінансового результату та зобов’язань підприємства. В умовах адаптації українського облікового середовища до міжнародних стандартів питання взаємозв’язку податкового обліку та фінансової звітності набуває особливої актуальності.

По-перше, податкові різниці, які визначаються згідно з Податковим кодексом України, суттєво впливають на фінансовий результат до оподаткування. Підприємства, що зобов’язані коригувати бухгалтерський фінансовий результат на різниці, формують два паралельні результати: обліковий та податковий. Це призводить до необхідності ведення подвійних аналітичних реєстрів, що відображають постійні та тимчасові різниці, які в подальшому трансформуються у відстрочені податкові активи та зобов’язання. Наявність таких різниць безпосередньо змінює структуру активів і зобов’язань у балансі.

По-друге, методи амортизації основних засобів, дозволені податковим законодавством, часто відрізняються від бухгалтерських методів, визначених НП(С)БО або МСФЗ. Наприклад, застосування податкових груп та мінімальних строків корисного використання може призводити до розбіжностей у сумі амортизаційних відрахувань. Це впливає на показники витрат у звіті про фінансові результати, а отже — і на чистий прибуток підприємства.

По-третє, податковий облік операцій з резервами та забезпеченнями також впливає на фінансову звітність. Податкове законодавство обмежує можливість

формування деяких забезпечень (наприклад, забезпечення на оплату відпусток або гарантійні зобов'язання), що може спричиняти виникнення тимчасових різниць та нарахування відстрочених податкових зобов'язань. Таким чином, обмеження податкового обліку не лише змінюють суму витрат, а й впливають на розмір зобов'язань у балансі.

По-четверте, податкові правила щодо визнання доходів та витрат можуть не збігатися з принципами нарахування та відповідності у фінансовому обліку. Наприклад, у податковому обліку окремі витрати визнаються лише після їх фактичної оплати або за наявності первинних документів встановленої форми. Це може зумовлювати різницю у датах визнання господарських операцій, що впливає на динаміку доходів та витрат у звітному періоді.

Для приватного підприємства, такого як ПП «XXXXXX», взаємозв'язок податкового та бухгалтерського обліку проявляється у необхідності коригування фінансових показників з урахуванням податкових вимог. Зокрема, формування фінансового результату відбувається з огляду на коригування, визначені Податковим кодексом України, що впливає на показник чистого прибутку, рентабельності та податкового навантаження підприємства. Важливим є й те, що податковий облік визначає порядок формування сум податкових зобов'язань, які відображаються у фінансовій звітності, зокрема у розділах «Поточні зобов'язання» та «Витрати».

В цілому, успішне приватне підприємство характеризується стабільним зростанням доходу, високою рентабельністю, достатньою ліквідністю та фінансовою стійкістю (невеликою залежністю від зовнішніх кредитів) на тлі сильної ринкової позиції.

Станом на 2025 рік ведення реєстру податкових накладних (ПН) в Україні, по суті, замінене обов'язковою реєстрацією всіх ПН та розрахунків коригування (РК) в Єдиному реєстрі податкових накладних (ЄРПН).

ЄРПН – це електронна база даних, яку веде Державна податкова служба (ДПС). Саме реєстрація в ньому є ключовим моментом для обліку податкових зобов'язань (ПЗ) у продавця та податкового кредиту (ПК) у покупця.[26]

Нижче наведені основні правила та етапи. Відповідно до нормативних вимог, податкова накладна, як первинний податковий документ, повинна мати повний набір реквізитів, необхідних для визнання податкового кредиту. Ці реквізити включають:

Унікальну ідентифікації, а саме: порядковий номер та точна дата виписки документа.

Повна ідентифікація платників: повне або скорочене найменування підприємства\ організації (згідно зі статутом) чи ПІБ (для ФОП), які є платниками ПДВ.

Податкові дані: ідентифікаційні податкові номери (ІПН) як продавця, так і покупця, а також їхнє місцезнаходження/податкова адреса.

Опис предмета: детальна номенклатура (опис) поставлених товарів/послуг та одиниця їх виміру (кількість, обсяг).

Фінансові деталі: ціна реалізації без ПДВ, застосована ставка податку (з окремим цифровим зазначенням суми ПДВ) та загальна сума до кінцевої сплати, включно з податком.[28]

Структурно ПН поділяється на такі ключові розділи:

Заголовок (вступ): включає основні ідентифікаційні та податкові дані продавця і покупця.

Розділ I: Фіксує обсяги здійсненого постачання та дату його проведення.

Розділ II: Виділено для операцій із заставною (поворотною) тарою.

Розділ III: Розділ для відображення нарахованої суми ПДВ.

Розділ IV: Підсумковий розділ, який містить загальну вартість операції з урахуванням усіх податків.

Терміни реєстрації в ЄРПН залежать від дати складання ПН/РК та виду операції:

Важливо зазначити, що Продавець зобов'язаний реєструвати ПН/РК., а Покупець не має права на податковий кредит, доки ПН не зареєстрована в ЄРПН.

Хоча фізичний Реєстр податкових накладних як окремий документ (який був до 2015 року) скасовано, платники ПДВ використовують дані ЄРПН для наступних цілей:

- формування Податкової декларації з ПДВ адже дані з зареєстрованих ПН (виданих та отриманих) є основою для заповнення розділів декларації.
- Додаток 1 (Д1) до декларації: деталізація податкових зобов'язань та податкового кредиту.
- Електронний Кабінет: платники мають доступ до даних ЄРПН у режимі реального часу, що дозволяє контролювати свої ПН та ПН, отримані від контрагентів.

Терміни реєстрації в ЄРПН залежать від дати складання ПН/РК та виду операції, вони детально подані у даних табл.2.5

Таблиця 2.5

Терміни реєстрації податкових накладних в ЄРПН

Вид ПН/РК	Граничний термін реєстрації
Складені з 1 по 15 календарний день місяця	До останнього дня (включно) цього ж місяця.
Складені з 16 по останній календарний день місяця	До 15-го числа (включно) наступного місяця.
Зведена ПН за щоденними підсумками	Протягом 20 календарних днів , що настають за останнім календарним днем місяця.
РК, складені постачальником до ПН	Протягом 15 календарних днів з дня їх складання.

Джерело: [створено автором на основі даних досліджуваного підприємства]

Нижче зображено порядок документування операцій з податку на додану вартість при використанні податкової накладної схематично (рис. 2.1).

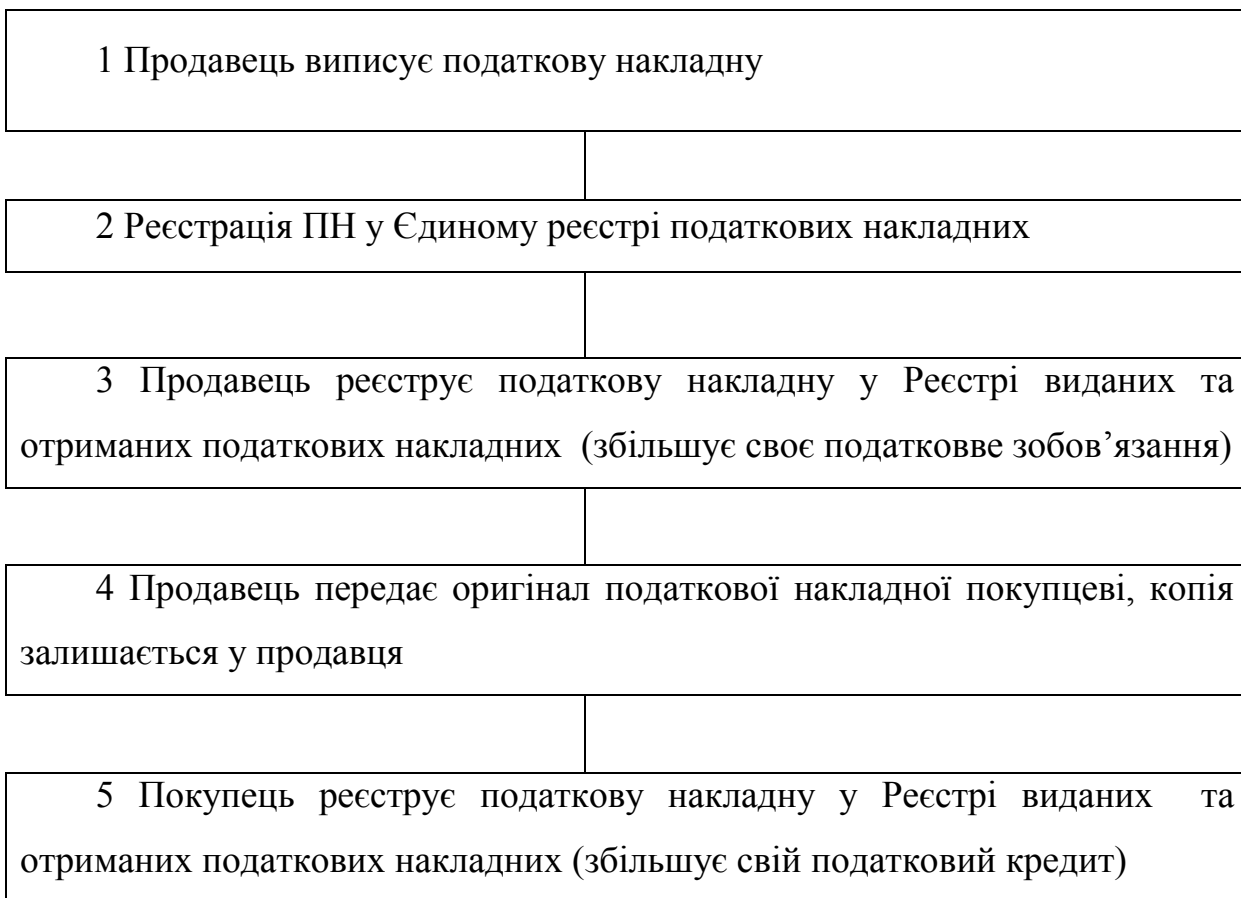

Рис. 2.1. Порядок документування операцій з ПДВ

Для безумовної реєстрації податкових накладних (без зупинення) застосовуються спеціальні ліміти та критерії:

- Ліміт обсягу постачання (для безумовної реєстрації): періодично збільшується (наприклад, до 1 млн грн на місяць).
- Критерії ризиковості: якщо ПН потрапляє під критерії ризиковості (наприклад, невідповідність обсягів придбання та продажу, підозрілі операції, ризиковий статус платника), її реєстрація зупиняється.

Для мінімізації ризиків важливо своєчасно подавати Таблицю даних платника податку, де вказуються специфічні товари/послуги, які платник постійно виробляє/надає.

Також можливе отримання податкового кредиту без використання податкової накладної. (рис. 2.2)

Як одержати податковий кредит без податкової накладної		
Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3
Поставка товарів (послуг) за готівку чи з розрахунками картками платіжних систем, банківськими або персональними чеками в межах 10 тис. грн	Поставка товарів (послуг) шляхом видачі касових чеків, у межах 200 грн (без ПДВ)	Поставка товарів (послуг), підтверджена транспортними квитками, готельними рахунками й ін.
Умови одержання податкового кредиту		
1) оформлення товарного чека, іншого платіжного чи розрахункового документа; 2) сума операції не повинна перевищувати граничної суми, установленої НБУ для розрахунків готівкою (зараз 10 тис. грн) 3) у платіжному документі мають бути зазначені загальна сума платежу, сума ПДВ і податковий номер постачальника	1) податковий кредит у межах 240 грн (з урахуванням ПДВ) відображається за касовими чеками сукупно за день; 2) межа в сумі 200 грн діє за тими касовими чеками, що містять суму поставлених товарів (послуг), загальну суму нарахованого ПДВ, у яких зазначено фіскальний номер, але не зазначено податкового номера постачальника	1) оформлення транспортного квитка; готельного рахунка; рахунка, що виставляється платнику податку за послуги зв'язку, інші послуги, вартість яких визначається за показниками приладів обліку; 2) у документах мають бути зазначені загальна сума платежу, сума ПДВ і податковий номер постачальника

Рис. 2.2. Отримання податкового кредиту без податкової накладної

Ефективність функціонування підприємства значною мірою залежить від якості організації бухгалтерського та податкового обліку, а також достовірності складеної фінансової та податкової звітності. Аналіз діяльності приватного підприємства дозволив виявити низку проблемних аспектів, які впливають на повноту, точність та своєчасність формування інформації для управління, контролю та оподаткування.[11]

По-перше, виявлено недостатній рівень автоматизації облікових процесів. Значна частина операцій обробляється у застарілих програмних продуктах, що збільшує ризик технічних помилок, дублювання даних та втрати інформації. Використання обмеженого функціоналу облікової системи ускладнює формування аналітичних розрізів, необхідних для прийняття управлінських рішень, а також створює ризики несвоєчасного подання звітності.

По-друге, відзначено наявність розбіжностей між даними бухгалтерського та податкового обліку, що зумовлено постійними змінами податкового законодавства та недостатнім рівнем синхронізації облікових регістрів.

Виявлені розбіжності пов'язані з порядком визнання витрат, створення резервів, нарахування амортизації та визначення фінансового результату. Наявність таких різниць може призводити до помилок у формуванні декларації з податку на прибуток і викривлення показників фінансової звітності.

Третьою проблемою є недосконалість внутрішнього контролю за обліковими операціями. На підприємстві практично відсутні затверджені процедури перевірки правильності первинних документів, контролю за своєчасністю їх подання та відповідності відображених операцій чинним стандартам обліку. Низький рівень формалізованих контрольних процедур збільшує ризики невірного визнання доходів і витрат, що може впливати на фінансовий результат та суму податкових зобов'язань.

Ще однією суттєвою проблемою є несвоєчасне оновлення облікової політики. На підприємстві окремі положення облікової політики не відповідають останнім вимогам НП(С)БО та податкового законодавства, що може спричиняти хибне трактування окремих господарських операцій та неправомірне обчислення амортизації, резервів і витрат.

Крім того, виявлено проблеми у веденні обліку запасів. Не всі операції зі списання та оприбуткування матеріалів належно документуються, що ускладнює інвентаризаційний контроль і може призводити до розбіжностей між фактичними та обліковими даними. Такі недоліки створюють ризики неправильної оцінки виробничих витрат та собівартості продукції.

Отже, податковий облік є ключовим чинником формування показників фінансової звітності підприємства, оскільки визначає підхід до визнання доходів, витрат, амортизації, створення резервів та визначення фінансового результату. Взаємозалежність податкового та бухгалтерського обліку потребує ретельної організації та постійного контролю, оскільки помилки у податкових розрахунках можуть призвести до суттєвих викривлень фінансової звітності та негативних наслідків для підприємства.[39]

Підсумовуючи, система обліку та звітності підприємства потребує вдосконалення як у сфері організаційно-технічного забезпечення, так і в частині методологічної та нормативної відповідності. Виявлені проблеми можуть впливати на достовірність фінансової звітності, ефективність управлінських рішень та рівень податкових ризиків, що вимагає впровадження комплексу заходів з оптимізації облікового процесу.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ ТА ПІДВИЩЕННЯ ДОСТОВІРНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

3.1. Напрями удосконалення податкового обліку на підприємстві

Ефективна організація податкового обліку є запорукою достовірного визначення податкових зобов'язань, мінімізації податкових ризиків та підвищення фінансової стабільності підприємства. На основі проведеного аналізу діяльності підприємства можна визначити низку напрямів удосконалення податкового обліку, спрямованих на покращення якості облікової інформації, оптимізацію процедур та зниження рівня помилок.[39]

Для початку пропоную оптимізувати облікову політику у частині податкових різниць.

Підприємству доцільно переглянути облікову політику та чітко визначити підходи до визнання постійних і тимчасових податкових різниць відповідно до вимог Податкового кодексу України. Удосконалення методики обліку різниць сприятиме коректному формуванню декларації з податку на прибуток та зменшить ризики донарахувань під час податкових перевірок. окрім цього вважаю, що необхідно забезпечити узгодженість між даними фінансового та податкового обліку шляхом впровадження єдиних аналітичних реєстрів. Це дозволить зменшити кількість розбіжностей, підвищити точність формування фінансового результату та зробити процес складання звітності більш прозорим.

Пропоную розглянути розробку облікової політики підприємства.

Облікова політика — це основоположний документ, що регламентує методи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. У ній визначаються методи оцінки активів і зобов'язань, порядок нарахування амортизації, принципи визнання доходів і витрат, рівні суттєвості та інші

аспекти облікової діяльності. Ще одним етапом варто зазначити побудову системи документообігу.[22]

Для побудови цієї системи створюється логічна структура руху первинних документів, визначаються відповідальні особи, встановлюються терміни обробки. Також визначається порядок внутрішнього контролю та стандарти ведення документообігу. Велика увага приділяється електронному документообігу із використанням кваліфікованого електронного підпису (КЕП), що підвищує безпеку та зручність роботи з документацією. .

Автоматизація обліку -- це налаштування спеціалізованих програм для автоматизованого обліку, обміну, зберігання й обробки фінансових документів. Сюди включається впровадження сучасного програмного забезпечення (ERP, CRM, бухгалтерські системи), організація зберігання документів у хмарних сервісах та інтеграція між різними системами (облік, склад, продажі тощо). Це дозволяє створити зручну систему обліку та значно підвищити ефективність роботи. [25]

Як було вище зазначено, облікова політика підприємства — це сукупність принципів, методів і процедур ведення бухгалтерського обліку. Ключові частини облікової політики подано в табл. 3.1.

Також варто підвищити рівня автоматизації податкових розрахунків. Вважаю що варто оновити або розширити функціонал облікової програми, яка використовується підприємством, для автоматизованого розрахунку податкових різниць, амортизації, резервів та податкових зобов'язань. Це зменшить імовірність помилок, прискорить формування податкової звітності та підвищить ефективність роботи бухгалтерської служби. Доцільним також буде створення внутрішніх регламентів перевірки правильності відображення господарських операцій і відповідності первинних документів податковим вимогам. Враховуючи часті зміни у податковому законодавстві, підприємству варто забезпечувати систематичне навчання бухгалтера — семінари, курси підвищення кваліфікації, участь у вебінарах. Це

дасть змогу оперативно реагувати на зміни законодавства та правильно їх застосовувати на практиці. Також вважаю, що підприємству слід встановити чіткі строки подання та реєстрації податкових накладних, запровадити регулярну звірку даних з контрагентами, визначити відповідальних за контроль податкового кредиту. Налагоджена система роботи з ПДВ мінімізує ризики штрафів і блокування податкових накладних. Також підприємству варто проаналізувати можливість застосування методів амортизації, оптимальних як для бухгалтерського, так і для податкового обліку, з урахуванням потреб управління та вимог ПКУ. Рациональна амортизаційна політика дозволить збалансувати податковий тягар і фінансові результати.

Таблиця 3.1

Ключові частини облікової політики

Елемент обліку	Характеристика
Облік доходів та витрат	Базується на чітко встановлених правилах формування доходів і витрат з урахуванням специфіки діяльності підприємства; забезпечує прозорість фінансових потоків, створює базу для аналізу та прийняття управлінських рішень.
Облік активів і зобов'язань	Ведення записів щодо основних засобів, запасів і зобов'язань; вибір методів амортизації, списання запасів, переоцінки активів; забезпечує точність даних для оптимізації витрат, планування та контролю.
Податковий облік	Визначення підходів до обчислення податків, облік ПДВ, податку на прибуток, єдиного податку; взаємодія з контролюючими органами; правильно налаштована податкова політика дозволяє уникнути порушень і штрафів.

Джерело: [створено автором на основі даних досліджуваного підприємства]

Окрім вище згаданого, вважаю, що необхідно забезпечити повноту і своєчасність оформлення первинних документів, їх архівацію та систематизацію. Чітка документальна база є ключовою умовою коректного відображення операцій у податковому обліку та підтвердження податкового кредиту, витрат і доходів.. За необхідності керівництво підприємства може залучати зовнішніх фахівців для отримання експертних консультацій, проведення податкового аналізу або тимчасового ведення окремих ділянок обліку. Це підвищує якість податкового адміністрування та забезпечує відповідність обліку законодавству.

Деталі проблем та шляхи їх вирішення пропоную розглянути у табл. 3.2

Таблиця 3.2

Проблеми податкового обліку та шляхи їх вирішення

№	Виявлена проблема	Характеристика проблеми	Шляхи вирішення
1	Недостатній рівень автоматизації податкового обліку	Обробка частини операцій вручну; відсутність автоматичного формування податкових різниць; ризики помилок	Впровадження сучасного програмного забезпечення; оновлення конфігурації облікової системи; автоматизація розрахунків ПДВ, амортизації, резервів
2	Розбіжності між даними бухгалтерського та податкового обліку	Неповна синхронізація облікових регістрів; різні підходи до визнання доходів і витрат	Розроблення єдиних аналітичних регістрів; гармонізація методики обліку; перегляд облікової політики
3	Недостатній внутрішній контроль за обліковими операціями	Відсутність регламентів перевірки документів; ризики неправильного відображення операцій	Створення внутрішніх процедур контролю; введення системи внутрішнього аудиту; щомісячна звірка облікових даних
4	Низький рівень кваліфікації окремих працівників у сфері податкового обліку	Часті законодавчі зміни не завжди відслідковуються; ризики неправильного застосування норм	Проведення навчань, курсів, вебінарів; регулярне підвищення кваліфікації бухгалтерів

Таблиця 3.2

№	Виявлена проблема	Характеристика проблеми	Шляхи вирішення
5	Несвоєчасне оновлення облікової політики	Окремі положення не відповідають вимогам НП(С)БО та ПКУ	Актуалізація облікової політики; регулярний перегляд методик обліку
6	Недоліки в обліку запасів	Недостатня документалізація операцій списання та оприбуткування; можливі розбіжності між фактом і обліком	Посилення інвентаризаційного контролю; впровадження електронних складських документів; автоматизація обліку запасів
7	Проблеми у веденні податкового обліку ПДВ	Несвоєчасна реєстрація податкових накладних; ризики формування неправильного податкового кредиту	Встановлення внутрішніх строків реєстрації ПН; регулярна звірка з контрагентами; призначення відповідальних осіб
8	Ризики неправильного нарахування амортизації	Розбіжності між податковими та бухгалтерськими методами; можливі неточності у розрахунках	Оптимізація амортизаційної політики; уніфікація методів; автоматизація розрахунку
9	Недостатня якість документального забезпечення	Первинні документи оформлюються несвоєчасно або з помилками	Запровадження чітких правил документообігу; електронний архів; перевірка документів до проведення в обліку
10	Відсутність системи планування податкових платежів	Нерівномірне податкове навантаження; ризики касових розривів	Розроблення календаря податкових платежів; прогнозування податкових сум; планування податкового навантаження

Джерело: [створено автором на основі даних досліджуваного підприємства]

Впровадження ефективного податкового планування в Україні супроводжується низкою системних та адміністративних викликів:

-нестабільність регуляторного середовища. Часта ревізія податкових норм та положень ускладнює розробку та імплементацію довгострокових фінансових стратегій, вимагаючи від підприємств безперервної адаптації облікової політики.[28]

-Надмірний адміністративний тиск. Суб'єкти господарювання можуть стикатися з посиленням фінансовим контролем та нерегламентованими перевітками, що підвищує транзакційні витрати та ускладнює процес стратегічного планування.

-Низький рівень податкової культури. Недостатня компетентність управлінського персоналу та бухгалтерських служб щодо легальних методів податкової оптимізації (податкової обізнаності) призводить до неефективного використання фінансових ресурсів та потенційних втрат.

Для мінімізації негативного впливу зовнішніх та внутрішніх факторів, підприємствам доцільно застосовувати комплексний підхід до вдосконалення податкового планування, що включає:

-цифрову трансформацію процесів. Застосування спеціалізованих програмних рішень для автоматизації податкового обліку, аналізу та звітності. Це сприяє зниженню рівня помилок та підвищенню операційної ефективності.

Систематичне залучення зовнішніх податкових консультантів дозволяє оперативно інтегрувати актуальні зміни законодавства та розробити індивідуальні механізми оптимізації фінансового навантаження. Проведення цільового навчання персоналу з метою підвищення їхньої податкової обізнаності та кваліфікації, що є запорукою належної якості податкового обліку та запобігання порушенням. Безперервний аналіз законодавчих змін та проактивна адаптація фінансових стратегій забезпечує правову відповідність та підтримує конкурентоспроможність.

Податкове планування визнається критично важливим інструментом корпоративного фінансового менеджменту. Його коректна організація не лише

оптимізує фіскальне навантаження, але й є ключовим чинником забезпечення фінансової стійкості та довгострокового розвитку компанії.

Підприємствам необхідно поєднувати зовнішню експертизу, внутрішнє навчання та постійний правовий моніторинг для досягнення оптимальних фінансових результатів.

Діяльність консалтингу у приватному підприємстві полягає у наданні зовнішніх професійних порад та експертних послуг з метою підвищення ефективності бізнесу, вирішення управлінських, фінансових, технологічних або операційних проблем, а також досягнення стратегічних цілей.

Консалтинг залучається для отримання незалежного погляду та спеціалізованих знань, яких бракує всередині підприємства.

Консалтинг у приватному секторі зазвичай поділяється на кілька ключових сфер: стратегічний консалтинг -це найвищий рівень консалтингу, сфокусований на довгостроковому розвитку підприємства:

- Розробка бізнес-стратегії: допомога у формуванні місії, візії та довгострокових цілей.
- Аналіз ринку та конкурентів: визначення ринкових можливостей, загроз та оптимального позиціонування.
- Управління ризиками: оцінка та мінімізація стратегічних та фінансових ризиків.

Фінансовий Консалтинг фокусується на ефективності використання капіталу та фінансовій стабільності:

- Бюджетування та фінансове планування: Створення ефективних моделей бюджетування та контролю.
- Оцінка бізнесу: Визначення ринкової вартості активів та підприємства в цілому.
- Залучення фінансування: Допомога в отриманні кредитів, грантів чи інвестицій.

- Податкове планування: Оптимізація податкового навантаження в межах правового поля.

Консалтинг забезпечує такі переваги як: швидке отримання високоспеціалізованих знань та досвіду, що було б дорого або неможливо набути самостійно. Консультант не пов'язаний внутрішньою політикою чи емоціями, що дозволяє дати об'єктивну оцінку ситуації. Підприємству не потрібно утримувати у штаті вузькопрофільних фахівців, які потрібні лише для виконання разових проєктів.

3.2. Розробка пропозицій щодо оптимізації формування фінансової звітності

Найбільш значущий крок до оптимізації – це перехід від ручних операцій до автоматизованих систем. Оптимізація формування фінансової звітності вимагає інвестицій у технології (ERP, ЕДО) та процеси (стандартизація, контроль). Це гарантує, що звітність буде не просто дотриманням вимог законодавства, а потужним інструментом. Для кращого розуміння подаю табл. 3.4

Фінансова звітність повинна задовольняти інформаційні потреби тих користувачів, які не можуть вимагати звітів, складених з урахуванням їх конкретних інформаційних потреб. Адже фінансова звітність є важливим джерелом інформації про виконання планів соціально-економічного розвитку різних підприємств, бізнес-планів інших формувань, які створюються в галузях у результаті реформування власності, є показники, які записуються у звіти. Кожний показник, який записаний, – це основа для виявлення резервів підвищення ефективності роботи підприємства, виявлення недоліків, які виникли, й уникнення їх у майбутньому.[34]

Для аналізу пропоную фінансову звітність досліджуваного підприємства за 1 квартал 2025 року. Приватне підприємство «XXXXX» здає Фінансову звітність малого підприємства (табл.3.5)

Таблиця 3.4

Пропозиції щодо оптимізації формування фінансової звітності

Пропозиція	Суть Оптимізації	Вплив на Звітність
Впровадження ERP-систем	Інтеграція всіх бізнес-процесів (продажі, закупівлі, виробництво, фінанси) в єдину систему (наприклад, SAP, Oracle,).	Забезпечує автоматичний збір та консолідацію даних, мінімізуючи ручні перенесення.
Автоматизація закриття періоду	Налаштування системи на автоматичне нарахування амортизації, резервів, розподіл непрямих витрат та реформацію балансу.	Прискорення процесу формування звітності та зниження ризику помилок.
Електронний документообіг (ЕДО)	Повний перехід на електронні первинні документи (ПН, акти, накладні) з електронним підписом.	Зменшення часу на обробку та архівування "первинки", миттєвий доступ до даних.
Використання хмарних рішень	Перенесення облікових систем у хмарне середовище з можливістю віддаленого доступу та масштабування.	Підвищення гнучкості, безпеки та доступності даних для всіх користувачів.

Джерело: [створено автором на основі даних досліджуваного підприємства]

Таблиця 3.5

Фінансова звітність малого підприємства

1.Баланс на 31 березня 2025 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006			
Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	6,0	1,0
первісна вартість	1011	449,0	449,0
знос	1012	(443,0)	(448,0)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	6,0	1,0
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	-	-
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	16,9
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	143,3	296,6
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	71,3	6,4
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	464,4	392,9

Усього за розділом II	1195	679,0	712,8
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	685,0	713,8
Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	208,6	151,4
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	208,6	151,4
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	430,6	95,0
розрахунками з бюджетом	1620	45,8	-
у тому числі з податку на прибуток	1621	45,8	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	-	467,4
Усього за розділом III	1695	476,4	562,4
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	685,0	713,8

Звіт про фінансові результати за I півріччя 2025 року

Форма № 2- Код за
м ДКУД 1801007

Стаття	Код	За звітний	За аналогічний
	рядка	період	попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 994,7	1 748,5
Інші операційні доходи	2120	-	-
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	1 994,7	1 748,5
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 263,5)	(1 073,9)
Інші операційні витрати	2180	(579,8)	(506,6)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(1 843,3)	(1 580,5)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	151,4	168,0
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	151,4	168,0

Керівник

Головний бухгалтер

Фінансова звітність є ключовим джерелом інформації для внутрішніх і зовнішніх користувачів, тому її якість та достовірність мають вирішальне значення для оцінки фінансового стану підприємства.[35] Проаналізувавши системи бухгалтерського обліку на ПП «XXXXX» можу зазначити, що можна визначити низку напрямів, які сприятимуть підвищенню ефективності процесу формування фінансової звітності та зменшенню ризиків викривлень.

Одним із першочергових напрямів оптимізації є оновлення та деталізація облікової політики, що включає:

- уточнення методів оцінки запасів, амортизації, формування резервів;
- визначення єдиного підходу до відображення доходів і витрат;
- чітке розмежування обов'язків відповідальних осіб.

Актуальна облікова політика забезпечить однозначність трактування операцій, підвищить контрольованість обліку та сприятиме прозорості фінансової звітності.

Запровадження сучасних інформаційних систем обліку дозволить:

- мінімізувати ручні операції та технічні помилки;
- забезпечити автоматичне формування регістрів обліку;
- пришвидшити складання фінансової звітності;
- здійснювати глибший аналіз даних (аналітика витрат, руху грошових коштів, рентабельності).

Автоматизація також сприяє зменшенню витрат часу на закриття звітного періоду та підвищує оперативність управлінських рішень.

Для забезпечення достовірності фінансової звітності доцільно розробити:

- алгоритми перевірки правильності відображення операцій;
- порядок звірки аналітичних і синтетичних рахунків;
- графік інвентаризацій та порядок усунення розбіжностей.

Запровадження таких процедур знизить імовірність помилок та забезпечить відповідність звітності вимогам стандартів.

Своєчасність та коректність документів напряду впливають на якість фінансової звітності. Запропоновано:

- впровадження електронного документообігу;
- стандартизацію форм первинних документів;
- автоматичне формування актів, накладних, платіжних документів;
- створення електронного архіву для швидкого доступу до інформації.

Це забезпечить прозорість, оперативність та обґрунтованість усіх облікових показників.

Для мінімізації розбіжностей та коригувань пропонується:

- впровадити щомісячні внутрішні перевірки правильності нарахування доходів і витрат;
- систематично аналізувати податкові різниці, які впливають на звітність;
- застосовувати управлінський аналіз фінансового результату та відхилень.

Регулярний моніторинг забезпечить своєчасне виправлення помилок і підвищить точність підсумкових показників.

Для підвищення якості звітності рекомендується створити систему внутрішнього аудиту, яка забезпечить:

- попередній контроль перед поданням звітності;
- оцінку правильності застосування стандартів обліку;
- своєчасне виявлення і коригування помилок;
- підготовку рекомендацій для покращення облікового процесу.

Внутрішній аудит підвищує довіру до фінансової звітності та забезпечує її відповідність нормативним вимогам. Фінансова звітність, підготовлена відповідно до принципу нарахування (accrual basis), забезпечує користувачів не лише ретроспективною інформацією про грошові потоки, а й ключовими даними для прогнозування. Звіти відображають майбутні зобов'язання щодо виплати коштів та очікувані майбутні економічні ресурси у формі грошових надходжень, що робить їх незамінними для прийняття обґрунтованих економічних рішень.[30]

Принцип Нарахування вимагає відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від фактичної дати отримання чи виплати грошових коштів. Це забезпечує відображення результатів діяльності у тому звітному періоді, до якого вони фактично відносяться.

Принцип Відповідності (Matching Principle), тісно пов'язаний із принципом нарахування, визначає методику розрахунку фінансового результату (прибутку/збитку). Він передбачає, що доходи звітного періоду мають бути співставлені з тими витратами, які були здійснені спеціально для їх генерації.

Ці принципи безпосередньо формують структуру Звіту про фінансові результати, забезпечуючи його достовірність та релевантність.[37]

Застосування принципу нарахування виходить за межі простого відображення доходів та витрат як кінцевого результату. Воно охоплює визнання активів і зобов'язань, які формують фінансовий результат наступних періодів

Баланс фіксує не лише поточний фінансовий стан, а й відображає майбутні та потенційні доходи й витрати, які будуть включені до Звіту про фінансові результати за умови дотримання принципу послідовності.

Усі інші елементи фінансової звітності також підпорядковуються логіці нарахування:

Активи відображають минулі операції, за які були сплачені кошти, або зобов'язання сплатити їх у майбутньому. Вони уособлюють майбутні економічні вигоди і, отже, є потенційним доходом. Активи визнаються у звітності в момент отримання права контролювати їх використання.

Зобов'язання (за винятком доходів майбутніх періодів) є заборгованістю, що виникла внаслідок минулих подій. Їх погашення в майбутньому призведе до відтоку ресурсів підприємства, тому вони вважаються потенційними витратами.

Отже, принцип нарахування забезпечує логічну єдність між відображенням фінансового стану (Баланс) та фінансового результату (Звіт про фінансові

результати), розподіляючи доходи та витрати за періодами, в яких вони мають бути визнані для максимальної.

3.3. Перспективи розвитку податкового обліку в умовах цифровізації та змін податкового законодавства України

Сучасні тенденції розвитку економіки та публічного управління визначають новий етап трансформації податкового обліку в Україні, який базується на поєднанні цифрових технологій, автоматизації бізнес-процесів та постійному удосконаленні податкового законодавства. Цифровізація державних сервісів, інтеграція електронних систем та зростаюча потреба у прозорості фінансово-господарських операцій формують нові вимоги до організації та ведення податкового обліку на підприємствах.[27]

У найближчі роки активний розвиток електронних сервісів, таких як «Електронний кабінет платника», SOTA, M.E.Doc та інші, сприятиме:

- скороченню часу на обробку податкової інформації;
- підвищенню точності податкових розрахунків;
- мінімізації людського фактору;

• своєчасному виявленню помилок у звітності через інтегровані системи перевірки. Такі інструменти забезпечать більш оперативний обмін даними між підприємствами та контролюючими органами, що, своєю чергою, зменшить кількість податкових спорів і прискорить проходження контролюючих процедур. Автоматизація податкового обліку виступає ключовим напрямом оптимізації діяльності підприємств. Розвиток сучасних ERP-систем (BAS ERP, SAP, Microsoft Dynamics) дозволить:

- формувати податкові реєстри в автоматичному режимі;
- синхронізувати дані між бухгалтерським, управлінським та податковим обліком;
- підвищити оперативність формування фінансової та податкової звітності;

- знизити ризики податкових різниць та помилок.

У майбутньому очікується перехід до повної цифровізації первинних документів, що дасть змогу значно зменшити навантаження на бухгалтерські служби.

Постійні оновлення Податкового кодексу України, орієнтовані на гармонізацію із міжнародними стандартами, зумовлюють необхідність[32]:

- регулярного перегляду облікової політики підприємства;
- адаптації податкових реєстрів до нових правил;
- зміни підходів до визнання доходів, витрат та податкових різниць;
- впровадження електронних систем перевірки відповідності (compliance).

У перспективі передбачається подальше удосконалення правил трансфертного ціноутворення, ПДВ-адміністрування, впровадження електронного аудиту та посилення контролю за ризиковими операціями.

Очікується, що електронні бізнес-процеси будуть повністю інтегровані з державними системами контролю, що дозволить:

- отримувати автоматичні підказки щодо ризикових операцій;
- формувати проекти податкової звітності за даними підприємства;
- скоротити кількість manually формованих документів;
- забезпечити прозорість податкових операцій у режимі реального часу.

Сучасні реформи спрямовані на спрощення звітного процесу та об'єднання різних форм звітності. У найближчій перспективі можливі:

- подальша уніфікація фінансової та податкової звітності;
- формування універсальних електронних форм;
- автоматична передача даних між реєстрами та системами.

Це дозволить підприємствам зменшити час на підготовку звітності та забезпечить її максимальну точність.

Зміни в законодавстві спрямовані на створення ефективних інструментів контролю, зокрема:

- розширення функцій системи моніторингу ризикових операцій;

- впровадження індикаторів податкової прозорості;
- розвиток електронних механізмів перевірки бізнесу.

Такі заходи сприятимуть формуванню чесного та прозорого бізнес-середовища.

Цифрова економіка для малого приватного підприємства — це інтеграція цифрових технологій у всі аспекти його діяльності: від внутрішнього управління та взаємодії з клієнтами до виконання державних регуляторних вимог. Це дозволяє ПП збільшити ефективність, знизити витрати та підвищити конкурентоспроможність, долаючи обмеження фізичного масштабу[31].

Електронні кабінети (ЕК) є ключовим інструментом для МПП у взаємодії з державою, значно знижуючи адміністративний тиск.

Подання звітності: можливість формування, підписання КЕП та онлайн-подання податкових декларацій (ПДВ, єдиний податок, прибуток) та фінансової звітності.

СЕА ПДВ: Управління лімітом та реєстрація Податкових накладних в ЄРПН.

Перевірка розрахунків: Отримання актуальної інформації про стан розрахунків з бюджетом, наявність переplat чи недоїмок, історію платежів.

Листування: Офіційний обмін документами та запитам з податковою службою.

Електронний Кабінет Пенсійного Фонду (ПФУ) ЄСВ та Страховий стаж: Подання об'єднаної звітності (Податковий розрахунок сум доходу...) щодо нарахування ЄСВ.

Дані щодо працівників: контроль за нарахуванням страхового стажу та пенсійних прав співробітників.

Електронний Кабінет Роботодавця (Держпраці) дозволяє реєструвати трудові договори та подавати повідомлення про прийом/звільнення працівників.

Віддалений доступ до ресурсів підприємства є основою гнучкості та стійкості МПП. Забезпечення доступу співробітників (бухгалтерів, менеджерів, керівників) до корпоративних програм (облікових систем, CRM) через VPN або хмарні термінали.

Комунікації: Використання платформ для відеоконференцій та спільної роботи (Zoom, Teams, Slack), що дозволяє ефективно керувати командами, незалежно від їхнього фізичного розташування.

Переваги: економія на оренді офісу, можливість залучення висококваліфікованих фахівців з інших регіонів, забезпечення безперервності бізнесу в умовах надзвичайних ситуацій.

Мобільний застосунок та портал "Дія" є важливим інструментом, що спрощує взаємодію МПП з державою, часто виконуючи роль "єдиного вікна".

Використання "Дія. Підпису" можна використовувати для ідентифікації та підписання документів. Також портал «Дія» дозволяє отримувати ліцензії та дозволи в електронній формі.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Під час виконання дипломної роботи було досягнуто поставленої мети. У дослідженні теоретичних і практичних сторін взаємозв'язку між податковим обліком і фінансовою звітністю, а також визначення напрямів удосконалення податкового обліку на прикладі приватного підприємства «XXXXX».

Було вирішено поставленні завдання а саме, розкрито економічну сутність податкового обліку та його місце у системі бухгалтерського обліку; досліджено нормативно-правову базу, що регулює податковий облік і складання фінансової звітності в Україні; проаналізовано вплив податкового обліку на формування фінансових результатів та показників фінансової звітності підприємства; виявлено проблеми та недоліки у системі обліку та звітності підприємства; запропоновано напрями вдосконалення організації податкового обліку для забезпечення достовірності фінансової звітності; розроблено пропозицій щодо оптимізації формування фінансової звітності; розглянуто перспективи розвитку податкового обліку в умовах цифровізації та змін податкового законодавства України.

Основні практичні результати: розроблені рекомендації можуть бути впроваджені у систему бухгалтерського та податкового обліку приватного підприємства з метою узгодження податкових і фінансових даних; запропонована модель аналізу податкових різниць дозволяє підприємству оперативніше оцінювати податкові наслідки господарських операцій та їх вплив на фінансові результати; удосконалені реєстри податкового обліку сприяють зменшенню ризику помилок та підвищенню прозорості облікових процесів; рекомендовані підходи забезпечують своєчасність та точність формування фінансової звітності, що підвищує довіру користувачів — власників, інвесторів, контролюючих органів; результати дослідження можуть бути використані підприємством для оптимізації податкового навантаження, адже дозволяють більш ефективно управляти податковими різницями та

коригуваннями; матеріали роботи можуть бути застосовані у навчальній та практичній діяльності бухгалтерів, а також як база для подальших досліджень у сфері взаємозв'язку податкового та фінансового обліку.

Запропоновані напрями оптимізації дозволять підвищити якість, достовірність та своєчасність формування фінансової звітності підприємства, забезпечать відповідність вимогам українських стандартів і зменшать ризики помилок. Комплексне впровадження зазначених заходів сприятиме підвищенню ефективності управління, зміцненню фінансової стабільності та покращенню інформаційного забезпечення користувачів звітності.

Отже, перспективи розвитку податкового обліку в Україні визначаються поєднанням цифрової трансформації, автоматизації, інтеграції облікових систем та адаптації до динамічних змін податкового законодавства. Ці процеси сприятимуть підвищенню ефективності управління податковими ризиками, оптимізації облікових процедур, формуванню більш прозорої та достовірної фінансової звітності підприємств.

У процесі господарсько-фінансової діяльності кожне підприємство повинно нести витрати і за відповідних умов отримувати доходи. Традиційно проблема полягає в тому, що компанії намагаються мінімізувати витрати та максимізувати дохід усіма доступними засобами та методами.

Таким чином, податковий облік є невід'ємною частиною системи обліку підприємства та відіграє ключову роль у забезпеченні законності, точності та ефективності фінансово-господарської діяльності. Він виступає не лише технічним інструментом виконання податкових зобов'язань, а й важливим елементом фінансового планування та управлінн

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук В. Г. Сучасний аспект методології наукових досліджень. *Економіка АПК*. 2016. № 7. С. 87–94.
2. Атамас П. Й. Управлінський облік: навч. посіб. Київ: Центр навч. літ., 2009. 440 с.
3. Біла О. Г., Бондарюк І. Л., Мединська Т. В. Управління витратами підприємства: теорія та практика: монографія. Львів: Вид-во ЛКА, 2012. 200 с.
4. Бобиль В. В., Лавренюк. Ю. С. Управлінський облік доходів та витрат за центрами відповідальності в умовах фінансової кризи. *Ефективна економіка*. 2022. № 10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_10_12
5. Бондур Т. О. Роль облікової політики підприємства в організації обліку виробництва продукції рослинництва. *Економіка АПК*. 2008. № 10. С. 81–85.
6. Бородін О. Внутрішньогосподарський (управлінський) облік: концепція і організація. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2001. № 2. С. 45–53.
7. Бутинець Ф. Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю та аналізу*. 2012. № 1. С. 11–18.
8. Бутинець Ф. Ф., Давидюк Т. В., Євдокимов В. В., Легенчук С. Ф. Інформаційні системи і технології в обліку: підруч. для студ. ВНЗ. 3-тє вид., перероб. і допов. Житомир: Рута, 2007. 468 с.
9. Бухгалтерський облік : підручник / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 460 с
10. Вакулюк С.А., Ковальчук М.С. Стан розвитку галузі та ключові особливості обліку витрат і виходу продукції тваринництва. *Ефективне управління економікою на державному та регіональному рівнях: зб. тез наук. робіт учасників Всеукр. наук.-практ.конф. (м. Одеса, 2 жовт. 2021 р.)* / ГО «Центр економічних досліджень та розвитку». Одеса: ЦЕДР, 2021. С. 95–99.
11. Великий Ю. М. Управління витратами підприємства: монографія. Харків:

ВД «Інжек», 2009. 192 с.

12. Вінник О. М., Шаповалова О. В. Господарське право в умовах цифровізації економіки: навчальний посібник. За заг. ред. Вінник О. М. К.: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2020

13. Войтенко Т., Вороня Н. Усе про облік витрат на виробничому підприємстві. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Фактор, 2012. 304 с.

14. Гнатишин Л. Б., Прокопишин О.С. Організація обліку: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і допов. Львів: Магнолія–2006, 2016. 438 с.

15. Гнатишин Л.Б. Бухгалтерське відображення відтворення виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств. *Наукові праці: науково-методичний журнал*. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. Вип. 253, т. 265. Економіка. С. 58-64.

16. Гнатишин Л.Б., Поверляк Т.І. Облік сільськогосподарської діяльності в умовах ризику: методика та шляхи вдосконалення. *Сборник научных трудов SWorld*. Выпуск 4(37). Том 23. Иваново : МАРКОВА АД, 2014. С. 80-88.

17. Гнатишин Л.Б., Прокопишин О.С. Загальні тенденції розвитку та перспективи фермерських господарств Карпатського регіону. *Аграрна економіка*. 2014. т.7, №3-4. С. 29-36.

18. Говда Г. А. Облік і контроль в управлінні витратами основної діяльності підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Львів, 2013. 20 с.

19. Голов С. Ф. Управлінський облік: підручник. Київ: Лібра, 2003. 704 с.

20. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: www.rada.gov.ua.

21. Гудзинський О. Д., Аксентюк М. М., Деменіна О. М. Контролінг в системі менеджменту (теоретико-методологічний аспект): монографія. Київ: ІПК ДСЗУ, 2009. 255 с.

22. Дерев'яненко С., Олійник Т. Актуальні питання обліку поточних біологічних активів. *Бухгалтерія в сільському господарстві*. 2010. № 12. С. 16–20.

23. Дерій В. А. Витрати і доходи підприємств у системі обліку та контролю: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, Екон. думка, 2009. 272 с.
24. Дрозд, І. К., Прокопенко, О. В. (2018). Податковий облік як система інформаційного забезпечення управління підприємством. *Економіка та держава*, (10), 87-91.
25. Іванечко П. М. Облік витрат за «місцями виникнення» та за «центрами відповідальності» як основа побудови управлінського обліку витрат. *Галицький економічний вісник*. 2009. № 2. С. 139–143.
26. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30 лист. 1999 р. № 291, із змінами і доповненнями від 25 вер. 2009 р. № 1125. URL: [http://search.ligazakon.ua /l_doc2.nsf/link1/an/4/REG4186.html#4](http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/an/4/REG4186.html#4).
27. Королук Т., Краузе О. Первинні документи в бухгалтерському обліку підприємства в умовах цифрової економіки / Трансформація бізнесу для сталого майбутнього: дослідження, цифровізація та інновації: монографія / за ред. д.е.н., проф. О. А. Сороківської. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2024. С. 26-25. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/46506>
28. Облік і звітність в оподаткуванні : навч. пос. / Н.Л. Гресь, К.К. Недоступ / за заг. ред. проф. М.Т. Теловатої; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т. «Дніпровська політехніка». – Дніпро : НТУ «ДП», 2019. – 152 с
29. Облік на підприємствах малого бізнесу. Конспект лекцій для студентів спеціальностей “Облік і оподаткування” всіх форм навчання / Укладач: Маргасова В.Г., Акименко О.Ю. Чернігів: ЧНТУ, 2018. 121 с..
30. Облік. Оподаткування. Аудит [Електронний ресурс] : наук.- допом. бібліогр. покажч. / [упоряд. О. В. Олабоді] ; Нац. ун-т харч. технол., Наук.-техн. б-ка. – Київ, 2021. – 234 с.
31. Податки і збори: сучасні тенденції та перспективи / Вдовиченко А. М., Козоріз Л. О., Паскалова А. Г., Пірникоза П. В., Серебрянський Д. М.,

Сибірянська Ю. В., Стадник М. В.; [за заг. ред. В. М. Мазярчука]. Київ: «ФОП Лопатіна О.О.», 2019. 392 с.

32. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

33. Полятикiна Л. I. Теоретико-методологiчні основи функцiонування облiку доходiв i витрат основної дiяльностi. *Приазовський економічний вісник*. 2021. Вип. 1. С. 217-220.

34. Про бухгалтерський облiк та фiнансову звітнiсть в Україні: Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996-XIV iз змiнами i доповненнями від 12.05.2011 р. № 3332-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

35. Соколовська, А. М. (2019). Податковий облiк суб'єктiв малого пiдприємництва на спрощенiй системi оподаткування. Науковий вiсник Ужгородського нацiонального унiверситету. Серiя: Економiка, (24), 128-133.

36. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фiнансовий облiк, оподаткування i звітнiсть: пiдручник. 5-те вид., допов. i перероб. Київ: Алерта, 2011. 976 с.

37. Фiнансовий аналіз та звітнiсть : електронний практикум комбiнованого (локального та мережного) використання [Електронний ресурс] / I. Ю. Спiфанова, В. В. Джеджула. – 2-ге вид., доп. – Вiнниця : ВНТУ, 2022. – 144 с

38. Фiнансовий та управлiнський облiк на сiльськогосподарських пiдприємствах: пiдручник / М. Ф. Огiйчук та iн.; за ред. проф. М. Ф. Огiйчука. 7-те вид., перероб. i допов. Київ: Алерта, 2016. 1040 с.

39. Чернiкова I. Б., Полулях А. М. Проблемнi аспекти органiзацiї облiку доходiв i витрат. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 43. С. 466-470.

40. Шеремета, В. Д., Взаємозв'язок бухгалтерського та податкового облiку в системi управлiння пiдприємством. *Фiнанси України*, . 2019. С.108-115.